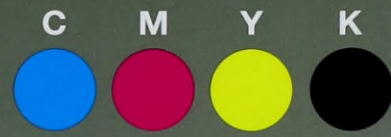

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO-OBRONNY

AON wewn. 4346/91

~~POUPNE~~

Egz. Nr 10
JAWNE

Gen. brg. Bolesław BALCEROWICZ
Płk dr Jacek PAWŁOWSKI
Płk dr hab. Józef MARCZAK

STRATEGIA WOJENNA POLSKI LAT DZIEWIĘCDZIESIĄTYCH

60817

WARSZAWA

1991

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO-OBRONNY

*03032006 Anna Kocić
Godz. prot. pniek. Nr uch 647
Loln. 24.02.2006*

AON wewn. 4046/91

JAWNE
POUPNE

egz. Nr 10

Gen. bryg. Bolesław BALCEROWICZ
Płk dr Jacek PAWŁOWSKI
Płk dr hab. Józef MARCZAK

STRATEGIA WOJENNA POLSKI LAT DZIEWIĘCDZIESIĄTYCH

WARSZAWA

1991

Niniejszy materiał studyjny zlecam do wykorzystania w procesie dydaktycznym AON przez nauczycieli akademickich i studentów, szczególnie II roku studiów oraz Podyplomowego Studium Operacyjno-Strategicznego.

Poglądy wyrażone w treści materiału studyjnego są osobistymi poglądami autora na problematykę strategii wojennej w systemie obronnym Rzeczypospolitej Polskiej.

KOMENDANT
AKADEMII OBRONY NARODOWEJ

gen.dyw.prof.dr inż. ~~Tadeusz JEMIOŁO~~

WPROWADZENIE

W obecnym okresie jednym z głównych zadań kształtowania i umacniania młodej państwowości polskiej jest zapewnienie skutecznej obrony suwerenności i integralności terytorialnej naszego kraju przed zagrożeniami militarnymi w całkowicie nowej sytuacji polityczno-wojskowej, jaka wytworzyła się w Europie.

Pierwszym i najważniejszym krokiem na drodze tworzenia samodzielności obronnej jest opracowanie i zaakceptowanie przez władze państwowe strategii obrony Polski.

Zgodnie z rozkazem nr 7/MON z 1.03.1991 r. w sprawie doskonalenia teorii strategii wojennej, sztuki operacyjnej i taktyki prowadzone są w AON prace badawcze.

Dotychczasowe ich wyniki umożliwiają wstępne sformułowanie w miarę spójnej koncepcji strategii wojennej Polski.

Celem niniejszego opracowania jest więc udostępnienie wyników prac badawczych nad strategią nauczycielom akademickim do wykorzystania w działalności naukowo-dydaktycznej oraz słuchaczom studiów dyplomowych i podyplomowych jako pomocy w zgłębianiu problemów strategii wojennej.

Opracowanie składa się z dwóch części. W części pierwszej przedstawiono w formie tez uwarunkowania tworzenia polskiej strategii wojennej; część drugą stanowi koncepcja strategiczna obrony Polski.

Niniejszy materiał autorzy traktują jako swój wkład we wspólne, trudne dzieło tworzenia samodzielnej polskiej obronności. Oczekujemy konstruktywnej krytyki koncepcji zawartych w opracowaniu, co będzie pomocne przy dalszych pracach nad doskonaleniem polskiej strategii wojennej.

1. POJĘCIE POLSKIEJ STRATEGII WOJENNEJ

Obecny okres w dziejach naszej państwowości uznać należy za przejściowy. Szczególnie wyraźnie daje się to zauważyć w płaszczyźnie polityczno-militarnej. Jak bowiem wiadomo, jest to czas przechodzenia od zależności do suwerenności państwowej, od totalitaryzmu do demokracji, od przynależności wojskowej w UW do samodzielności oraz od doktryny ofensywnej UW do narodowej doktryny obronnej. Sam akt rozwiązania z początkiem lipca tego roku UW, jakkolwiek jest ważną cezurą, to oznacza dopiero początek trudnej drogi budowy naszej własnej siły obronnej^{x/}, mogącej zapewnić suwerennej Polsce bezpieczeństwo. Stąd też niniejsze rozważania dotyczyć będą założeń strategii wojennej Polski rozumianej w sensie politycznym jako teoria i praktyka przygotowania i wykorzystania przez państwo polskie siły obronnej dla zapewnienia bezpieczeństwa narodowego.

Natomiast w sensie ściśle wojskowym strategia wojenna jest teorią i praktyką przygotowania i prowadzenia walki zbrojnej w skali państwa, poszczególnych kampanii i najważniejszych operacji. Strategia wojenna stanowi główną część składową sztuki wojennej - jej część koncepcyjną.^{xx/}

Polityka bezpieczeństwa narodowego państwa polskiego stawia strategii wojennej: cel, wymogi i zadania obrony przed zagrożeniem militarnym.

x/ Wyjaśnienie pojęcia w dalszej treści.

xx/ W publicystyce wojskowej, zwłaszcza na Zachodzie, coraz częściej stosuje się termin "strategia wojskowa" w rozumieniu części strategii wojennej. Np. w polityce USA "strategia wojskowa - to opracowanie planów rozwoju i wykorzystania sił zbrojnych dla osiągnięcia celów polityki wojskowej drogą użycia, względnie zagrożenia użyciem siły". Army 8/86, s.24. Wynika to z faktu, że we współczesnych warunkach walka zbrojna jest tylko jednym ze środków prowadzenia wojny przez państwo.

Istotą strategii wojennej jest wypracowanie sposobów przygotowania i prowadzenia walki zbrojnej zgodnych z warunkami i możliwościami Polski dla osiągnięcia celu postawionego jej przez politykę państwa polskiego.

Wypracowywana przez naukę koncepcja strategii wojennej Polski, po przyjęciu /akceptacji/ jej przez władze państwa, staje się doktryną strategiczną i jest główną częścią doktryny wojennej, która wraz z częścią polityczną stanowi doktrynę obronną Polski.^{x/}

Przedmiotem strategii wojennej jako teorii jest:

1. Określenie prawidłowości walki zbrojnej, wynikających z doświadczeń wojennych i poziomu techniki bojowej.
2. Ocena aktualnego stanu, skali i charakteru zagrożenia militarnego wynikającego z polityki i zbrojeń sąsiednich państw.
3. Opracowywanie aktualnej koncepcji strategicznej obrony Polski.
4. Opracowywanie kierunków /wytycznych/ przygotowywania siły obronnej Polski.
5. Opracowywanie kierunków /wytycznych/ produkcji wyposażenia i uzbrojenia.
6. Opracowywanie głównych zasad kierowania obroną państwa i siłami zbrojnymi.

Przedmiotem strategii wojennej jako praktyki działalności kierownictwa polityczno-wojskowego państwa jest:

1. Wdrażanie doktryny strategicznej do praktyki drogą podejmowania decyzji strategicznych i planowanie przygotowania siły obronnej do działań bojowych.
2. Kierowanie przygotowaniem i utrzymywaniem siły obronnej.
3. Kierowanie działaniami bojowymi w skali państwa, kampanii i głównych operacji.

x/ Załącznik nr 2.

2. ROLA SIŁY OBRONNEJ W ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

Suwerenne państwo polskie prowadzi aktywną politykę zagraniczną, której pierwszoplanowym zadaniem jest budowanie szeroko pojętego bezpieczeństwa RP. W wymiarze ogólnoeuropejskim chodzi o kształtowanie nowego, opartego na współpracy, systemu bezpieczeństwa europejskiego w ramach KBWE. W odniesieniu do dwóch wielkich sąsiadów Polski - Niemiec i ZSRR /Unii Republik/ - prowadzona jest i będzie polityka dobrego sąsiedztwa i współpracy. Powoli kształtuje się już także współdziałanie regionalne z Czecho-Słowacją i Węgrami oraz zarysowuje perspektywa współpracy na osi: północ-południe.

W warunkach wyraźnego odprężenia sytuacji polityczno-militarnej w Europie, w niektórych gremiach rodzą się wątpliwości co do celowości utrzymywania siły obronnej dla zapewnienia bezpieczeństwa narodowego Polski. Jednak zarówno historia, jak i współczesna rzeczywistość polityczna upoważniają do stwierdzenia, iż siła zbrojna jest i w dającej się przewidzieć przyszłości będzie realnym wyznacznikiem gwarancji bezpieczeństwa wszystkich państw.

O pozycji państwa w społeczności międzynarodowej, o jego "wartości przetargowej" w rozwiązywaniu konfliktów międzynarodowych nadal w znacznym stopniu współdecyduje siła wojskowa i nic nie wskazuje na to, że nastąpi "zierzch" jej znaczenia w polityce państw. Siła wojskowa nawet w okresach pokojowej współpracy pozostaje niezbędnym gwarantem zabezpieczenia przed nagłym zerwaniem różnego rodzaju układów pokojowych - czego tragicznie doświadczyła Polska w 1939 r. - lub przed niespodziewanym nawrotem do siłowych rozwiązań w stosunkach międzynarodowych.

Współcześnie więc Polska, żeby skutecznie prowadzić politykę bezpieczeństwa narodowego, musi być, jak to określił minister obrony narodowej w wystąpieniu 12.07.1991 r. na promocji w AON "... krajem silnym. Decydować będzie o tym nie tylko gospodarka, kultura, wewnętrzna stabilizacja polityczna, oparta na demokracji, ale także posiadanie wartościowej siły zbrojnej" /"Polska Zbrojna" nr 135/91/.

Położenie Polski w środku Europy - na styku stref interesów politycznych i gospodarczych zarówno najbliższych sąsiadów, jak i pozostałych zamieszkujących kontynent państw - jednoznacznie wskazuje na to, że jak w przeszłości, tak i w przyszłości kraj nasz będzie obiektem oddziaływania politycznego, gospodarczego i niewątpliwie militarnego, o ile nie podejmie odpowiednich przygotowań obronnych, odstrasżających przed użyciem siły.

W powodzi naiwnie pacyfistycznych wizji przyszłej Europy przysłowiowym "kubłem zimnej wody" jest wypowiedź czołowego autorytetu politycznego świata, pani Margaret Thatcher, na posiedzeniu Senatu RP /3.10.1991 r./. Rozważając kierunki rozwoju Polski stwierdziła ona m.in.: "Wolna przedsiębiorczość, własność prywatna i silne postawy moralne pozwolą Polsce skutecznie przeprowadzić reformy. Dochodzi do tego również silna obrona wojskowa. Ideały liberalne i instytucje demokratyczne jeśli mają przeżyć, muszą być chronione siłą. Tragedie, których Polska doznała wynikały stąd, że Wasi drapieżni i agresywni sąsiedzi mieli znaczną militarną przewagę".

Polska silna nie tylko ekonomicznie, lecz i wojskowo może stać się pożądanym i szanowanym partnerem we wszelkiego rodzaju międzypaństwowych układach bezpieczeństwa. Inaczej mówiąc, siła wojskowa Polski - to równocześnie siła przyciągania sojuszników.

Olbrzymia moc współczesnych środków walki, niosąca ze sobą groźbę niewyobrażalnych wprost zniszczeń wojennych, spowodowała, że jesteśmy świadkami przesunięcia w polityce punktu ciężkości jeśli chodzi o sposób wykorzystania siły zbrojnej z działań bojowych na zastraszanie /w polityce dominacji/ badź odstraszenie /w polityce obronnej/. Jaskrawym przykładem tych zmian jest ponad 50-letni okres pokoju w Europie /mimo olbrzymich przygotowań wojennych/ oraz ograniczone "tylko" do odstraszenia /zastraszania/ wykorzystanie broni nuklearnej. Można więc w pełni zgodzić się z tezą gen. Beaufre, że "siły zbrojne należy organizować i wykorzystywać przede wszystkim w celu odstraszenia".^{x/} Teza ta ma szczególne odniesienie do takich państw, jak Polska, których celem jest obrona suwerenności i integralności terytorialnej. Przez odstraszenie można ogólnie rozumieć: posiadanie przez państwo takiej siły obronnej, która stanowi wystarczającą groźbę dla powstrzymania wrogiego państwa /lub wrogich sił/ od powzięcia decyzji o agresji.

Szybkość zmian polityczno-militarnych we współczesnym świecie powoduje, że dla sprawnego i efektywnego wykorzystania siły w polityce, państwa muszą mieć stale część sił zbrojnych w gotowości do natychmiastowego wykonywania różnorodnych zadań wojskowych w dowolnych miejscach swego terytorium lub stref wpływu. Stąd też stałym elementem struktury wojskowej wielu państw są tzw. siły szybkiego reagowania. Powinny one również znaleźć swoje miejsce w polskiej sile obronnej.

x/ A. Beaufre, "Wstęp do strategii. Odstraszenie i strategia".
MON 1968, s.239.

3. WNIOSKI Z DOŚWIADCZEŃ WOJENNYCH POLSKI x/

Na podstawie analizy doświadczeń wojennych Polski w zakresie jej obrony przed zagrożeniem militarnym i agresją ze strony silniejszych przeciwników można sformułować następujące wnioski dla tworzenia współczesnej strategii wojennej.

1. Polska przez większość swej historii potrafiła skutecznie przeciwstawić się zagrożeniu militarnemu i agresji przeważających sił sąsiadów.^{xx/} Sukces osiągnano wówczas, gdy państwo polskie było przygotowane zawczasu do obrony. Wyrażało się to przede wszystkim utrzymywaniem wysokiego poziomu ducha i woli obrony państwa w całym narodzie oraz traktowaniu przez gremia kierownicze obrony państwa jako naczelnego zadania. Natomiast bezpośrednio przygotowanie obronne państwa polegało na utrzymywaniu sprawnego systemu mobilizowania sił zbrojnych, opartego na posiadaniu wysokiej jakości kadry dowódczej oraz uregulowaniach prawnych dotyczących obowiązków obronnych obywateli. Przygotowanie obronne oznaczało również budowę i utrzymywanie umocnień obronnych w strategicznie ważnych punktach obszaru kraju. Czynnikiem motorycznym przygotowania skutecznej obrony była trafna, odpowiadająca polskim warunkom strategia wojenna.

2. Polska ulegała w swej historii naciskom militarnym; była terenem bezkarnej grabieży i - jak to ujął Clausewitz - "drogą publiczną, po której stale grasowały obce wojska"; wreszcie utraciła niepodległość. Stało się tak jednak nie z racji przewagi militarnej sąsiadów, ale z racji rażącego zaniedbania spraw obronności /woli obrony, sił zbrojnych, umocnień, strategii i taktyki/ oraz popełnienia szeregu ewidentnych błędów /naj-

x/ Na podstawie: gen. bryg. B. Balcerowicz: "Strategiczna obrona RP lat 90-tych", rozprawa doktorska.

xx/ Załącznik nr 1.

częstszymi z nich były: złe koncepcje strategiczne, brak umocnień oraz niewystarczająca do obrony wielkość lub struktura sił zbrojnych/.

3. Problem braku wystarczających co do wielkości stałych sił zbrojnych rozwiązywano przez wiele wieków skutecznie przez doraźne mobilizowanie większości zdolnych do walki obywateli wszystkich stanów. Rozwiązanie to było skuteczne w okresie, gdy chodziło o zaciągnięcie od kilku tysięcy do kilkudziesięciu tysięcy żołnierzy. Jednak od połowy XVII w. dla przeciwstawienia się masowym armiom sąsiadów^{x/} nie potrafiiono stworzyć systemu zapewniającego szybkie powołanie pod broń setek tysięcy ludzi, a wszelkie doraźne próby w okresie powstań narodowych były nieudane.

Jedyną skuteczną mobilizacją narodu do obrony było szybkie stworzenie ponad milionowej armii w 1920 r.

W ograniczonym zakresie, ale z powodzeniem, tworzono również w przeszłości załóżki sił terytorialnych /Gwardia Narodowa Księstwa Warszawskiego, siły Obrony Narodowej w latach 1937-39/. Dlatego też w tworzeniu masowych formacji terytorialnych należy upatrywać jedno z głównych źródeł siły obronnej zdolnej przeciwstawić się przewadze agresorów.

4. Niewątpliwą podstawą sukcesów polskiego oręza właśnie w walkach z przeważającymi siłami przeciwników był wysoki poziom wykształcenia i umiejętności kadr dowódczych. Stąd też staranne kształcenie, wyszukiwanie i stawianie na stanowiska dowódcze utalentowanych oficerów oraz dbałość o status materialny kadr wojskowych jest podstawowym i koniecznym warunkiem tworzenia oraz utrzymywania sił zbrojnych w stanie zapewniającym ich sprawność i skuteczność.

x/ W latach 1717-1764 stan armii polskiej wahał się między 12 a 16 tysiącami ludzi. Rosja podobnie jak Austria dysponowała w tym czasie 300-tysięczną armią a korpus pruski liczył 200 tysięcy żołnierzy. G. Seidler "Przedmarksowska myśl polityczna". WL 1974 Kraków, s.565.

5. Skutecznie odpierano uderzenia przeważających sił przeciwnika wówczas, gdy umiejętnie łączono uporczywą obronę ważnych obiektów /rubieży/ ze śmiałym uderzeniem na związane walką siły przeciwnika. Można stwierdzić, że w tym sposobie zawiera się istota skutecznej obrony przed silniejszym przeciwnikiem.
6. W zakresie przygotowania obronnego terytorium Polski można jednoznacznie stwierdzić, że wszystkie sukcesy w walce z przeważającymi siłami przeciwnika związane są z oparciem obrony na zawczasu, a niekiedy doraźnie przygotowanych umocnieniach.
Natomiast wtargnięcia wojsk przeciwnika na obszar Polski zawsze miały miejsca z kierunków, na których nie było przygotowanych jakichkolwiek umocnień obronnych.
7. Działania partyzanckie odegrały bardzo ważną rolę zarówno w walkach i bitwach obronnych oraz w powstańczych walkach o niepodległość. Przygotowanie zawczasu działań partyzanckich na masową skalę może być istotnym elementem odstraszenia potencjalnych agresorów oraz skutecznym sposobem prowadzenia obrony Polski równoległe do regularnych działań obronnych.
8. Warszawa, jako stolica Polski, zwłaszcza od XVII w. była głównym celem uderzeń agresorów. Stąd też przygotowanie zawczasu do obrony przedpola Warszawy i kierunków wyprowadzających siły potencjalnych przeciwników na Warszawę należy uznać za szczególnie ważne i pilne zadanie obronne.
9. Sojusze wojskowe nie odgrywały istotnej roli w zapewnieniu bezpieczeństwa militarnego Polski. Mimo gwarancji bezpieczeństwa przez wielkie, jak na owe czasy, mocarstwa Polska utraciła dwukrotnie niepodległość. Nie można więc w żadnym wypadku opierać na nich obrony Polski, a nawet liczyć na wsparcie w tworzeniu systemu obrony. Podstawową regułą powinno być osiągnięcie samodzielności obronnej, co nie wyklucza celowości i potrzeby nawiązywania sojuszy obronnych lub szukania gwarancji bezpieczeństwa w układach międzypaństwowych.

4. WPLYW CZYNNIKÓW GEOGRAFICZNYCH NA KSZTAŁT STRATEGII WOJENNEJ POLSKI^{x/}

Geografia jest jednym z podstawowych czynników kształtujących strategię, i to czynnikiem stałym, w zasadzie niezmiennym.

Z punktu widzenia państwa przygotowującego się do obrony przed zagrożeniem ze strony potężniejszych sąsiadów - wykorzystanie walorów obronnych terytorium stwarza wielką szansę przeciwstawienia się nawet wielokrotnej przewadze agresora.

Stąd też jednym z pierwszych i podstawowych zadań strategii jest dokonanie analizy i oceny wpływu czynników geograficznych na możliwości i sposoby przygotowania i prowadzenia obrony Polski. Wnioski z geograficznych uwarunkowań obrony Polski można sformułować następująco:

1. Centralne położenie Polski w Europie, i to na najdogodniejszym przewężeniu komunikacyjnym między Bałtykiem a Karpatami i Sudetami, nadaje jej cechę niejako "przechodniości", co sprawia, że nasze terytorium stanowi swego rodzaju pomost między Europą zachodnią a pozostałą częścią Eurazji. Takie położenie przesądza o ważności naszego kraju w polityce europejskiej i "skazuje" nas - tak, jak to było przez wieki - na silne oddziaływanie polityczno-militarne potężnych sąsiadów, którzy chcieliby kontrolować, a nawet posiadać ów pomost europejski. Stąd też Polska musi być przygotowana do samodzielnego przeciwdziałania zagrożeniu militarnemu.

Za nieodpowiedzialne mrzonki trzeba uznać opinie o perspektywie "błogiego spokoju" na kontynencie europejskim, a zatem braku konieczności przygotowań obronnych.

x/ Na podstawie: gen. bryg. B. Balcerowicz, "Strategia wojenna Polski lat 90-tych", rozprawa doktorska.

2. Polska sąsiaduje ze wschodu i zachodu z państwami, które stanowią największe potęgi militarne w Europie.

Nie po raz pierwszy zarysowuje się też możliwość ścisłej współpracy tych dwóch państw, co niesie ze sobą szczególne zagrożenie interesów naszego kraju.

Z takiego sąsiedztwa wynika dla strategii wojennej Polski główne zadanie: wypracować sposoby skutecznego przeciwstawienia się zagrożeniu militarnemu ze strony potężniejszych przeciwników. W jego kontekście wschód i zachód stanowią dla Polski strategiczne kierunki obrony.

3. Korzystne dla obrony RP jest naturalne zabezpieczenie skrzydeł kierunków strategicznych: Bałtykiem na północy oraz pasmem Karpat i Sudetów na południu. Na skrzydle północnym, nadmorskim niezbędne jest przygotowanie obrony przeciwdesantowej, wydzielenie części sił wojsk operacyjnych do wzmocnienia drogą manewru obrony wybrzeża oraz przygotowanie zawczasu silnej obrony rejonów portów.

Wzdłuż skrzydła południowego natomiast trzeba przygotować jego osłonę przez lekkie oddziały piechoty oraz silną obronę przełęczy i innych przejść przez góry.

4. Na kierunku zachodnim przebieg granicy w pobliżu Zalewu Szczecińskiego, wzdłuż dolnego biegu ODRY, wzdłuż NYSY ŁUŻYCKIEJ, przez wielkie, słabo zaludnione obszary lesisto-jeziorne wzdłuż całej granicy stwarza naturalną rubież o dużych walorach obronnych. Teren ten kanalizuje i utrudnia ruch wojsk lądowych, stwarza dogodne warunki do skutecznego wykorzystania zapór i niszczeń w paraliżowaniu ruchu, uniemożliwia wykorzystanie przewagi technicznej w zakresie manewrowości i ognia. Obrona tej rubieży może być prowadzona przez oddziały piechoty nasy-

conej środkami ppanc oraz środkami minowania i niszczeń.

Pierwszorzędnej wagi nabiera przygotowanie zawczasu obrony miejscowości leżących wzdłuż granicy oraz przepraw na rzekach ODRZE i NYSIE ŁUŻYCKIEJ. Użycie do obrony oddziałów pancernych i zmechanizowanych, zwłaszcza na obszarach o dużym zalesieniu, jest niecelowe.

W głębi kierunku dogodną rubież obronną o strategicznym znaczeniu stanowią: środkowy odcinek ODRY, teren lesisto-jeziorny na linii: SULECHÓW, ZBASZYN, MIĘDZYRZEC, GORZÓW, WAŁCZ, SZCZECINEK, MIASTKO, SŁUPSK. Te dwie naturalne rubieże obrony spina szereg dogodnych rubieży ryglowych, takich jak: dolny odcinek WARTY, ODRĄ na odcinku równoleżnikowym, Bory Dolnośląskie oraz pasmo Sudetów. Teren lesisto-jeziorny od GORZOWA poprzez Pojezierze Myśliborskie i Drawskie do KOŁOBRZEGU może stanowić wartościową pośrednią rubież obrony.

5. Na kierunku wschodnim teren wzdłuż granicy jest mniej korzystny do obrony niż na zachodzie. Jednak graniczny odcinek BUGU oraz znajdujące się w pasie przygranicznym obszary leśne i lesisto-jeziorne: Bieszczad, Rostocze, Pojezierza Włodawskiego, Puszcze: Białostocka, Knyszyńska, i Augustowska, a także Pojezierza Mazurskie i Suwalskie stanowią naturalną rubież obronną, znacznie utrudniającą manewr zgrupowań pancerno-zmechanizowanych, a ułatwiającą prowadzenie obrony - zwłaszcza przy zastosowaniu zapór, niszczeń i działań nieregularnych.

W głębi kierunku środkowy i dolny odcinek WISŁY, przedłużony na południu DUNAJCEM stanowi drugą od wschodu naturalną rubież obronną o znaczeniu strategicznym.

BUCO-NAREW i dolny odcinek NARWI oraz wielkie jeziora mazurskie stanowią dogodną pośrednią rubież obronną.

Dolny odcinek BUGU, łączący wymienione rubieże obronne, stanowi jednocześnie naturalną rubież ryglową, a także rubież obronną przy uderzeniu na Warszawę z kierunku Białegostoku. Środkową rubież ryglową stanowi dolny odcinek rzeki WIEPRZ i Pojezierze Włodawskie. Na południu potężnymi rubieżami ryglowymi są: dolny odcinek SANU z przyległymi obszarami leśnymi oraz pasmo Bieszczad i Beskidu Niskiego.

6. Zdecydowanie korzystny, w porównaniu z innymi państwami Europy "wskaźnik zdolności obronnej"^{x/} oraz liczba ludności /w tym około 6 mln przeszkolonych mężczyzn/ umożliwiają przygotowanie i skuteczne wykorzystanie obronnej masowej terytorialnej formacji zbrojnej.
7. Korzystne usytuowanie większości ośrodków szkolenia poligonowego wojsk lądowych stwarza warunki do maskowania - rozwinięcia mobilizacyjnego części wojsk operacyjnych. Ponadto charakter tych poligonów umożliwia przygotowanie ich zawczasu /w okresie pokoju/ jako umocnionych rejonów obrony lub rejonów wyjściowych do przeciwuderzeń.
8. Tereny wschodnich sąsiadów przylegające do naszej granicy zwłaszcza do jej środkowego i północnego odcinka, to w większości obszary lesisto-bagniste o bardzo rzadkiej sieci dróg i małej gęstości zaludnienia. Teren ten istotnie ogranicza możliwości koncentracji zgrupowań uderzeniowych i manewrowania nimi. Równocześnie stwarza warunki dogodne do prowadzenia działań specjalnych oraz wykonywania uderzeń raketowo-lotniczych na kolumny wojsk.
9. Tereny niemieckie przyległe do zachodniej granicy - to w większości obszary lesisto-jeziorne o niezbyt gęstej sieci miejsco-

x/ Stosunek długości granic /frontu/ do wielkości obszaru lub liczby ludności.

wości. Umożliwiają one skryte podejście i koncentrację sił w pobliżu granicy. Występowanie dużych obszarów leśnych stwarza dogodne warunki do prowadzenia na szeroką skalę działań specjalnych na podejściach do granicy.

10. Zasadniczy potencjał przemysłowo-energetyczny Polski znajduje się w południowej i centralnej części kraju. Stąd też główny wysiłek obronny powinien być skupiony na rubieżach zachodniej i wschodniej celem uniemożliwienia wtargnięcia przeciwnika w obszary o decydującym znaczeniu ekonomicznym.

11. Proponowany podział terytorium Polski na kierunki obrony jest następujący:

Zachodni kierunek strategiczny:

- Pomorski kierunek operacyjny;
- Lubuski kierunek operacyjny;
- Śląski kierunek operacyjny.

Wschodni kierunek strategiczny:

- Warmiński kierunek operacyjny;
- Podlaski kierunek operacyjny;
- Centralny kierunek operacyjny;
- Małopolski kierunek operacyjny.

12. Miejscowości, które należy przygotować jako rejony obrony o strategicznym znaczeniu są następujące:

Na kierunku zachodnim: Szczecin, Stargard, Kostrzyń, Gorzów, Świebodzin, Żary, Żagań, Zgorzelec, Legnica, Wrocław.

Na kierunku wschodnim: Augustów, Białystok, Olsztyn, Ostrołęka, Warszawa, Siedlce, Lublin, Chełm, Zamość, Przemyśl, Rzeszów.

5. ZAGROŻENIE MILITARNE POLSKI ^{x/}

Na podstawie oceny perspektywicznego zagrożenia militarne-
go Polski można sformułować następujące wnioski dla tworzenia stra-
teгии wojennej:

1. Zagrożenie militarne ze strony któregośkolwiek z sąsiadujących państw istnieje zawsze wtedy, gdy dysponuje ono siłą militarną umożliwiającą dokonanie agresji na nasze terytorium bądź ma szanse szybkiego stworzenia takiej siły.
2. Polska sąsiaduje z państwami, które dysponują siłą militarną umożliwiającą dokonanie agresji na jej terytorium, oraz z takimi, które mogą i będą w perspektywie taką siłę tworzyć.
3. Określając charakter ewentualnej wojny za kryteria oceny należy przyjmować: rodzaj ewentualnego konfliktu zbrojnego; cele, jakie potencjalni przeciwnicy zamierzają osiągnąć; zasięg terytorialny i czasowy działań zbrojnych; formę i sposoby, jakimi działania te będą prowadzone oraz zastosowane w nich środki.
4. Trzeba brać pod uwagę możliwość, iż w przyszłości Polska może stanąć w obliczu inwazji zbrojnej na dużą skalę ze strony jednego z potężnych sąsiadów bądź lokalnego /przygranicznego/ konfliktu zbrojnego.
5. Zakładać należy możliwość wystąpienia dwóch rodzajów wojen /konfliktów zbrojnych/: wojny na wielką skalę; i lokalnego konfliktu zbrojnego.
6. Możliwymi politycznymi celami agresji na RP mogą być: likwidacja państwa polskiego, jego podporządkowanie polityczne i eko-

x/ Na podstawie: gen.bryg.B.Balcerowicz:"Strategia wojenna RP lat 90-tych", rozprawa doktorska.

onomiczne, uzyskanie znacznych koncesji /przywilejów/ politycznych i ekonomicznych, zabór części terytorium RP. Najmniej prawdopodobnym jest całkowita likwidacja państwa polskiego.

7. Przy określeniu przyszłych zagrożeń militarnych Polski główną uwagę należy zwrócić na niemożność przewidzenia rozwoju wydarzeń za naszą wschodnią granicą oraz na fakt ogromnej przewagi militarnej dwóch naszych sąsiadów - Niemiec i ZSRR /Rosji/.
8. W wypadku wojny z Niemcami lub ZSRR /Rosją/, jej wybuch może być poprzedzony zabiegami politycznymi zmierzającymi do izolacji Polski. Nie należy zatem brać w rachubę wsparcia militarne-go Zachodu. Trudno również przewidywać na tyle silne związanie interesów Czechosłowacji i Węgier z Polską, by liczyć na aktywne zaangażowanie militarne tych państw po stronie RP.
9. Trzeba zatem brać pod uwagę wariant, w którym Polska będzie w wojnie osamotniona. Dlatego też przy tworzeniu strategii obrony założeniem podstawowym powinna być samodzielność.
10. Rozwijając działania na terytorium naszego kraju ewentualny przeciwnik będzie stosował zasadę ekonomii sił. Dlatego też może ograniczyć się na lądzie do zaboru tylko części obszaru kraju. Natomiast działaniami sił powietrznych, bez względu na wielkość obszaru działań wojsk lądowych, będzie objęte całe terytorium.
11. Doświadczenia minionych wojen wskazują, że agresor będzie z reguły dążył do maksymalnie szybkiego rozstrzygnięcia wojny na swoją korzyść. Cechą charakterystyczną może więc być dążność do wymuszenia na naszych siłach zbrojnych zaniechania oporu zamiast ich fizycznego zniszczenia.
12. Chcąc uzyskać zaskoczenie przeciwnik będzie dążył do maksymalnego skrócenia czasu przygotowań i może przystąpić do działań

wojennych bez uprzedniej koncentracji swoich sił w obszarach przygranicznych.

13. Należy przyjąć, że elementami strukturalnymi operacji zaczepnej agresora będą prawdopodobnie: natarcie radioelektroniczne; operacja powietrzna; operacja powietrzno-lądowa; operacja desantowo-morska; systematyczne działanie lotnictwa, marynarki wojennej i sił specjalnego przeznaczenia oraz różne kombinacje zastosowania wymienionych elementów.
14. Działania zgrupowań uderzeniowych mogą być rozwijane na oddzielnych kierunkach, z tendencją do jednoczesnego opanowania terytorium /obszaru/. Będą one poprzedzone działaniami desantów z powietrza i morza. Możemy mieć do czynienia z wieloma ogniskami walk na dużej przestrzeni.
15. Przewidując agresję na dużą skalę jednego z sąsiadujących mocarstw, należy uwzględniać różnice w ich wielkości i jakości sił zbrojnych, różnice w strategii, sztuce operacyjnej i taktyce oraz różne ewentualne cele polityczne. Wskazuje to na odmiennosc w charakterze ewentualnej wojny z każdym z nich, mogącą głównie dotyczyć: rozmachu działań, nasycenia wojskami i sposobów prowadzenia działań.
16. Źródła napięć i wybuchu konfliktu ze słabszymi sąsiadami należy upatrywać w typowych dla Europy Wschodniej i Środkowej nacjonalizmach, a głównie perturbacjach nieodłącznie towarzyszących tworzeniu się państw.
17. Polska może być wciągnięta w ograniczony konflikt wojenny /zbrojny/, który będzie charakteryzować się dążnością przeciwnika do błyskawicznego opanowania określonych obszarów. Skala działań bojowych może być bardzo zróżnicowana - od niesposobowania granic państwowych, potyczek granicznych aż po regularną operację.

6. SŁABOŚCI I ATUTY OBRONNE POLSKI

Polska, tak jak każde państwo, ma z wojskowego punktu widzenia szereg zarówno słabości, jak i atutów obronnych. Stąd też ważnym zadaniem strategii wojennej jest ich określenie oraz wypracowanie sposobów zarówno kompensacji słabości, jak też wykorzystania atutów.

Słabości obronne Polski

1. Stosunkowo niewielki obszar /około 600x600 km/.

Konsekwencje: znajdowanie się całego terytorium w zasięgu lotnictwa taktycznego i rakiet taktyczno-operacyjnych ewentualnych przeciwników; groźba szybkiego opanowania całego terytorium; ograniczone możliwości wykorzystania lotnictwa myśliwskiego w obronie powietrznej, wykluczenie manewru wycofania i odwrotu w skali operacyjno-strategicznej.

Możliwości przeciwdziałania: przygotowanie obrony przeciwlotniczej i przeciwdesantowej na całym terytorium; oparcie obrony przeciwlotniczej głównie na naziemnych środkach plot.; przygotowanie głównej strategicznej rubieży obrony wzdłuż granic; sparaliżowanie ruchu zgrupowań uderzeniowych przeciwnika masowymi zaporami i niszczeniami; przygotowanie umocnień wzdłuż granic i w głębi terytorium wokół ważnych obiektów.

2. Słabość ekonomiczna.

Konsekwencje: ograniczenie wydatków budżetowych na obronę, a w związku z tym - niemożność zakupu supernowoczesnego uzbrojenia oraz niemożność szybkiej wymiany uzbrojenia.

Możliwości przeciwdziałania: preferowanie własnych rozwiązań konstrukcyjnych w produkcji uzbrojenia i sprzętu technicznego, odpowiadających polskim potrzebom obronnym; utworzenie masowej formacji zbrojnej o charakterze terytorialnym; przygotowywanie obronne terytorium kraju jako najtańszy sposób zwielokrotnienia zdolności bojowych sił zbrojnych.

3. Długie granice /w odniesieniu do możliwości obrony wojsk operacyjnych/.

Konsekwencje: niemożność zapewnienia przez wojska operacyjne ciągłej i szczelnej taktycznej obrony.

Możliwości przeciwdziałania: wykorzystanie przeszkód naturalnych /głównie rzek granicznych/ w przygotowaniu linii obrony; przygotowanie umocnień wzdłuż granic oraz obrony miejscowości w pasie przygranicznym; przygotowanie manewru sił do obrony granic w głębi kraju; utworzenie masowej formacji zbrojnej o charakterze terytorialnym do wsparcia wojsk operacyjnych w obronie.

4. Brak tradycji i świadomości bezwzględnej konieczności przygotowania zawczasu terytorium kraju do obrony.

Konsekwencje: możliwość zlekceważenia przygotowania obronnego terytorium Polski; niebezpieczeństwo przyjęcia obcych koncepcji obronnych, nieodpowiednich do celów i warunków obrony Polski; groźba straty czasu na przygotowanie obronne terytorium już po wybuchu agresji.

Możliwości przeciwdziałania: opracowanie programu kształcenia kadr dowódczych w zakresie przygotowania obronnego terytorium Polski; podjęcie badań naukowych nad problematyką obrony naszego państwa.

5. "Spadek" po Układzie Warszawskim.

Konsekwencje: nieodpowiednie do celów i warunków obrony Polski doktryna wojenna i struktura sił zbrojnych oraz dyslokacja wojsk operacyjnych; niski poziom wiedzy i umiejętności kadr dowódczych w zakresie przygotowania i prowadzenia obrony; dominacja ofensywnych rozwiązań w teorii i praktyce kształcenia kadr. dowódczych.

Możliwości przeciwdziałania: opracowanie polskiej strategii wojennej; tworzenie sił zbrojnych o strukturze odpowiadającej potrzebom i warunkom obrony Polski; rozpoczęcie przygotowań obronnych terytorium kraju; opracowanie i wdrożenie programu kształcenia obronnego kadr dowódczych; stopniowe zastępowanie obcego uzbrojenia i sprzętu technicznego skonstruowanym i wyprodukowanym w Polsce; stopniowa dyslokacja wojsk operacyjnych nad wschodnią granicą.

6. Brak tradycji oraz niska świadomość w społeczeństwie i elitach kierowniczych bezwzględnej konieczności przygotowania zawczasu państwa do obrony.

Konsekwencje: groźba zlekceważenia potrzeby planowego i systematycznego przygotowywania kraju i społeczeństwa do obrony /będzie ona narastać w miarę postępu prywatyzacji i zwiększenia wpływu obcego kapitału w ekonomice /; niebezpieczeństwo przyjęcia obcych, nieodpowiednich dla Polski pacyfistycznych rozwiązań obronnych oraz strata czasu w razie zbyt późnego rozpoczęcia przygotowań obronnych terytorium i niezbędnych kadr.

Możliwości przeciwdziałania: doprowadzenie do rozwiązań legislacyjnych gwarantujących wykorzystanie całego potencjału

gospodarczego do celów obronnych; podjęcie kształcenia kierowniczych kadr administracji państwowej i kadr dowódczych w zakresie przygotowania obronnego państwa; rozszerzenie badań naukowych nad problematyką obrony RP; kształtowanie ducha i woli obronnej narodu /kształcenie młodzieży, polityka informacyjna, zaangażowanie władz państwowych w przedsięwzięcia obronne/.

Atuty obronne Polski

1. Możliwość przygotowania zawczasu terytorium kraju do obrony.

Możliwości wykorzystania: oparcie strategicznych rubieży obrony Polski o przeszkody naturalne; przygotowanie miejscowości do obrony; przygotowanie zawczasu elementów umocnień strategicznie i operacyjnie ważnych obiektów oraz rubieży wzdłuż granic i w głębi terytorium; wykorzystanie blisko 50 % "pokrycia" terytorium Polski /lasy i zabudowania/ do masowego i skutecznego użycia przenośnej broni ppanc i plot oraz działań nieregularnych; przygotowanie do alarmowego uruchomienia systemu masowych zapór i niszczeń wzdłuż granic i na kierunkach zagrożenia uderzeniem zgrupowań wojsk lądowych; przygotowanie ukryć dla strategicznie i operacyjnie ważnych stanowisk kierowania państwem i dowodzenia wojskami oraz środków walki /samoloty, rakiety/; przygotowanie zawczasu podstawowych ukryć na planowanych pozycjach obrony i rubieżach ogniowych.

2. Wysoki duch i wola obrony narodu. Duża liczba ludności.

Możliwości wykorzystania: uzyskanie poparcia społeczeństwa polskiego dla programu i kosztów przygotowania obrony militarnej Polski; wykorzystanie 3-4 mln żołnierzy rezerwy w formacjach zbrojnych o charakterze terytorialnym - Siłach Obrony

Regionalnej; rozbudowa przez społeczeństwo niektórych elementów obronnego przygotowania terytorium /ukrycia "domowe", drogi i przeprawy itp./; kształtowanie w procesie wychowania młodzieży i działalności środków masowej informacji postawy obywatela - żołnierza.

3. Skuteczność bojowa "małej broni" /przenośna broń ppanc i plot/ przeciwko "wielkiej broni" /czołgi, transportery opancerzone, samoloty i śmigłowce/.

Możliwości wykorzystania: uzbrojenie w "małą broń" masowej formacji obronnej - Sił Obrony Regionalnej.

4. Potencjał naukowo-konstrukcyjny i przemysł zbrojeniowy.

Możliwości wykorzystania: skonstruowanie i wyprodukowanie po względnie niskiej cenie /w porównaniu do zakupu za granicą/ uzbrojenia i sprzętu technicznego odpowiadającego polskim potrzebom obronnym; uniezależnienie się od dostaw z zagranicy poprzez produkcję całego uzbrojenia i wyposażenia technicznego w Polsce.

5. Wzrost znaczenia politycznego i skuteczności bojowej działań nieregularnych /partyzantka, działania specjalne, terrorizm/.

Możliwości wykorzystania: przygotowanie do prowadzenia w masowej skali działań nieregularnych na terenach Polski zajętych ewentualnie przez agresora oraz na terytorium państwowym agresora; utworzenie sił specjalnych; stworzenie masowej formacji terytorialnej /Sił Obrony Regionalnej/, zdolnej do prowadzenia w masowej skali działań nieregularnych na terenach zajętych przez agresora.

6. Kompleksy /syndromy/ partyzanckie potencjalnych przeciwników:
Niemiec /II wojna światowa/ i ZSRR /Afganistan/.

Możliwość wykorzystania: przygotowanie do prowadzenia w masowej skali działań partyzanckich na terenach ewentualnie zajętych przez agresora.

7. Istniejąca infrastruktura wojskowa /koszary, ośrodki szkolenia, lotniska, magazyny, poligony itp./.

Możliwości wykorzystania: do dyslokacji armii stałej wzdłuż granic i obiektów o strategicznym i operacyjnym znaczeniu obronnym; jako bazy do tworzenia, szkolenia i funkcjonowania masowej formacji obronnej - Sił Obrony Regionalnej.

8. Wspaniałe tradycje walk o niepodległość Polski.

Możliwość wykorzystania: do kształtowania ducha i woli obronnej narodu a zwłaszcza dzieci i młodzieży; do wzbogacenia sztuki wojennej o doświadczenia walki z przeważającymi siłami przeciwnika oraz działań partyzanckich.

7. STRATEGICZNE WYMOGI OBRONY POLSKI

Analiza doświadczeń wojennych, ogólnej teorii wojny i walki zbrojnej oraz przygotowań obronnych wielu państw umożliwia sformułowanie podstawowych wymogów obrony Polski, które musi spełnić strategia wojenna dla osiągnięcia swego głównego celu. Oto one:

1. Pewność i skuteczność obrony - oznacza, że przygotowana obrona powinna umożliwiać w każdych okolicznościach osiągnięcie założonego celu. Wymóg ten ma szczególne znaczenie we współczesnych warunkach polityczno-militarnych, które cechują się "zmiennością sytuacji i niemożnością przewidywania" /gen. Beaufre/.
Przy przygotowywaniu obrony niedopuszczalne jest zatem przyjmowanie jednego tylko wariantu rozwoju sytuacji polityczno-militarnej. Niezbędne jest zatem zvariantowanie kalkulacji strategicznych oraz uwzględnianie w każdym z wariantów znacznej przewagi wojskowej potencjalnych agresorów i odpowiednio - dobór takich środków i sposobów działań obronnych, które by zapewniły co najmniej zrównoważenie tejże przewagi.
2. Elastyczność - oznacza zdolność do szybkiego dostosowywania środków i sposobów obrony do zmieniającej się sytuacji polityczno-wojskowej na zewnątrz Polski oraz wewnątrz, a także do zmian w środkach i sposobach prowadzenia działań bojowych.
Strategia wojenna nie może być sztywnym, niezmiennym schematem działania.
3. Zgodność celu obrony, przyjętych sposobów przygotowania i prowadzenia obrony z posiadanymi środkami i możliwościami obrony - oznacza, że wypracowany przez strategię sposób obrony musi zapewnić osiągnięcie celu obrony przy uwzględnieniu aktualnych i perspektywicznych możliwości danego kraju. W sytuacji samo-

modzielności wojskowej Polski cel obrony jest jednoznaczny, środki na obronę są określone przez możliwości demograficzne i ekonomiczne państwa, w związku z czym koncepcja obrony RP musi być do nich ściśle dopasowana.

4. Powszechność obrony - oznacza niezbędność przygotowania w okresie pokoju i wykorzystania podczas ewentualnej wojny całego terytorium, całego narodu i wszystkich zasobów państwa dla odparcia agresji. Konieczność spełnienia tego wymogu wynika zarówno z charakteru obrony słabszego państwa przed silniejszymi, jak i z charakteru współczesnych działań bojowych, obejmujących nie tylko linię frontu, ale całe terytorium i wszystkie znaczące obiekty wojskowe, gospodarcze, polityczne itp.
5. Zawczasu wcześniejsze przygotowanie obronne terytorium - oznacza konieczność wykorzystania największego atutu obrony, jakiego oczywiście nie posiada agresor, dla zwielokrotnienia zdolności bojowej siły zbrojnej, ochrony ludności i zasobów oraz dla sparaliżowania ruchu wojsk lądowych przeciwnika, a także radykalnego zmniejszenia efektywności jego uderzeń ogniowych /lotniczo-rakietowych i artyleryjskich/.
6. Utrzymanie terytorium - oznacza konieczność takiego przygotowania i prowadzenia obrony, która nie pozwoli ewentualnemu agresorowi na trwałe zajęcie jakiegokolwiek jego części. Wymóg ten ma znaczenie nie tylko psychologiczne, ale i ekonomiczne, co trafnie ujął gen. Patton, stwierdzając: "nigdy nie oddawaj terenu - taniej kosztuje utrzymanie tego, co już masz aniżeli ponowne zdobywanie tego coś stracił". W warunkach ograniczonej przestrzeni terytorium Polski oraz usytuowaniu wielu dużych

miast oraz strategicznie ważnych obiektów wzdłuż granic, utrata jakiegokolwiek części terytorium w działaniach wojennych groziłaby załamaniem całej obrony państwa.

7. Ekonomiczność obrony - oznacza konieczność zastosowania w obronie takich środków i sposobów walki, które umożliwią skuteczne przeciwdziałanie wielokrotnie liczniejszym i kosztowniejszym środkom walki przeciwnika.
8. Kompleksowy charakter obrony - oznacza potrzebę zastosowania w obronie zarówno różnorodnych środków walki, jak i sposobów prowadzenia obrony, które wzajemnie się uzupełniając mogłyby sprostać każdemu zagrożeniu militarnemu.

Podstawą do spełnienia ww. wymogów jest stałe prowadzenie wiarygodnych studiów polityczno-obronnych, których wyniki będą przydatne najwyższym organom kierującym działalnością obroną państwa.

8. SIŁA OBRONNA RP

Główną różnicą między dotychczasową ofensywną doktryną UW a kształtującą się polską doktryną obronną jest różnica w pojmowaniu i strukturze tego, co stanowi siłę militarną państwa.

W doktrynie ofensywnej UW przez siłę militarną państwa jednoznacznie rozumiano siłę regularnego wojska, które przygotowywano do prowadzenia działań zaczepnych - gdyż one były głównym sposobem osiągnięcia ofensywnych celów doktrynalnych. Inaczej mówiąc, Polska w ramach doktryny ofensywnej przygotowywała i posiada określoną siłę uderzeniową, wyrażającą się strukturami organizacyjnymi i uzbrojeniem odpowiednimi do zadań zaczepnych.

Czy jednak dysponując siłą militarną o charakterze wybitnie uderzeniowym można efektywnie wykonywać nowe, typowo obronne zadania? Odpowiedź jest jednoznacznie negatywna, gdyż osiągnięcie celu obrony państwa wymaga stosowania sposobów i środków odpowiednich do obrony.

Szybka przegrana we wrześniu 1939 r. armii polskiej przygotowywanej do działań zaczepnych oraz klęski ponoszone w 1941 r. przez potężną i doskonale przygotowaną do uderzenia na Europę armię ZSRR - są ewidentnymi przykładami na to, że posiadając nawet bardzo potężną siłę uderzeniową, nie można się nią skutecznie bronić.

Co więc stanowić będzie siłę militarną RP zdolną do jej skutecznej obrony, zwłaszcza wobec zagrożenia ze strony potężniejszych państw?

Próbując odpowiedzieć na to pytanie warto sięgnąć do klasyki teorii wojny. Otóż Clausewitz, rozważając problem obrony państwa, wyróżnia pięć jej środków: obronę krajową /Landwehre/, twierdze, naród, powstanie narodowe /pospolite ruszenie/.^{x/}

x/ C.V.Clausewitz, "O wojnie", t.II, s.26-27

Stwierdza również, że na siłę militarną państwa składają się: właściwe siły zbrojne, kraj z jego obszarem i ludnością, wreszcie sojusznicy.^{x/}

Na podstawie teorii i praktyki wojennej zarówno Polski, jak i innych państw można zatem wnioskować, że to, co bezpośrednio stanowić będzie o obronie Polski przed zagrożeniem militarnym, a więc jej siłę obronną współtworzą następujące elementy:^{xx/}

1. Duch i wola obrony narodu polskiego.
2. Wiarygodna strategia obronna.
3. Siły zbrojne składające się z dwóch części:
 - wojsk-operacyjnych;
 - masowej terytorialnej formacji zbrojnej.
4. Przygotowane obronnie terytorium.
5. Sojusze oraz gwarancje bezpieczeństwa RP.

Wymienione składowe naszej siły obronnej, to nie żaden otrzymany w spadku po UW "potencjał obronny". Tworzą one całość jakościowo inną, na miarę przyszłych potrzeb, celów i zadań.

Każdy z czterech wymienionych elementów siły obronnej stanowi niejako warunek konieczny jej istnienia, wnosi właściwe tylko sobie wartości, których żaden inny nie może ani zastąpić, ani zrównoważyć. Zaniedbanie lub błąd w ukształtowaniu i przygotowaniu każdego z tych podstawowych elementów niweczy skuteczność siły obronnej jako całości.

Element piąty - sojusze i gwarancje bezpieczeństwa - jest ważny i pożądanym w polityce obronnej, ale zarazem najmniej pewny. Nie może więc być traktowany jako podstawa siły obronnej, ale raczej jako swego rodzaju dodatkowe zabezpieczenie, tym pewniejsze, im kraj nasz będzie samodzielnie zabezpieczony obronnie. Zależność tę Clausewitz, w oparciu o doświadczenia m.in. Polski

x/ Tamże, t.I, s.22.
xx/ Załącznik nr 4.

w XVIII w., ujął następująco: "... obrońca ... może liczyć na pomoc z zewnątrz ... pewniej na to liczyć, im zdrowszy i silniejszy jest jego stan polityczny i wojskowy".^{x/}

W świetle powyższego można zatem przyjąć, że siła obronna Polski jest to zespół wzajemnie ze sobą powiązanych elementów, stanowiących bezpośrednio o skuteczności prowadzenia obrony Polski przed zagrożeniami militarnymi. Elementami tymi są: duch i wola obrony narodu; wiarygodna strategia obronna; siły zbrojne, składające się z wojsk operacyjnych i masowej terytorialnej formacji zbrojnej; przygotowane obronnie terytorium kraju oraz sojusze obronne względnie gwarancje bezpieczeństwa.

x/ Clausewitz, tamże, t.II, s.27.

9. KONCEPCJA STRATEGICZNA OBRONY POLSKI

Uwarunkowania polityczno-militarne

Polska z racji swego położenia geopolitycznego w centrum Europy i na głównym pomoście komunikacyjnym między jej wschodnią i zachodnią częścią - w sąsiedztwie potężnych i prężnych Niemiec, Rosji, a także Ukrainy - będzie zapewne tak, jak w przeszłości, obiektem silnego oddziaływania politycznego, gospodarczego i militarnego.

Podstawą oceny zagrożenia militarnego Polski przy opracowywaniu strategii obrony jest nie tyle aktualna /poprawna w stosunku do naszego państwa/ polityka sąsiadów, ile ich potencjał ekonomiczno-militarny, który w przyszłości może być wykorzystany przeciwko Polsce. Wydarzenia ostatnich lat jednoznacznie potwierdzają znaną prawidłowość, że sytuacja polityczno-militarna jest zmienna, niepewna oraz niezmiernie trudna do przewidzenia.^{x/}

Dla zapewnienia naszemu państwu bezpieczeństwa potrzeba siły obronnej zdolnej do skutecznego wspierania polityki zagranicznej oraz przeciwdziałania zagrożeniu militarnemu.^{xx/} Silna militarnie Polska jest także niezbędnym elementem systemu bezpieczeństwa europejskiego.^{xxx/}

U podstaw przygotowań obronnych RP powinno leż założenie samowystarczalności, tj. liczenie przede wszystkim na własne siły. Ewentualne sojusze obronne, system bezpieczeństwa zbiorowego, deklaracje i gwarancje innych państw będą elementem ważnym i potrzebnym, wzmacniającym nasze bezpieczeństwo, nie mogą jednak,

x/ A. Beaufre, "Wstęp do strategii ...", MON 1968, s.230.

xx/ ...Polityka zagraniczna bez siły jest bezsilna ...,
J. Slessor, "Strategia Zachodu", MON 1958, s.29.

xxx/ Uwaga M. Thatcher w przemówieniu do Senatu RP 3.10.1991 r.

z racji swej zmienności i niepewności, być jego podstawą.

Geograficznie i historycznie ukształtowanymi głównymi-kierunkami zagrożenia militarnego Polski są: wschodni i zachodni, z racji sąsiedztwa takich potęg jak Rosja i Niemcy. Obecnie, tak jak w przeszłości najgroźniejszy dla nas byłby równoczesny nacisk militarny lub agresja zbrojna z obydwu tych kierunków. Należy liczyć się także z możliwością wybuchu lokalnych konfliktów zbrojnych, głównie z kształtującymi się na wschodzie państwami - Litwą, Białorusią i Ukrainą.

Zdecydowanie większy potencjał ekonomiczno-militarny Rosji i Niemiec stawiają Polskę w sytuacji niekorzystnej wobec możliwości ewentualnej konfrontacji zbrojnej. Stąd też nasza strategia obrony musi, przez odpowiedni dobór sposobów i środków, zapewnić skuteczne przeciwstawienie się przewadze ewentualnych agresorów.

Cele i wymogi strategii obrony Polski

Głównym celem strategicznym obrony RP jest zachowanie suwerenności i integralności terytorialnej państwa.

Dla osiągnięcia celu głównego niezbędne jest osiągnięcie pośrednich celów strategicznych, za które uważa się:

1. Zniechęcanie /odstraszanie/ potencjalnych agresorów do wykorzystywania sił zbrojnych dla wywierania nacisku na państwo polskie bądź do agresji zbrojnej.
2. W razie agresji - odparcie uderzeń przeciwnika i udaremnienie wtergnięcia jego sił w głąb terytorium Polski.
3. Zniszczenie, wyparcie lub zmuszenie do wycofania poza granice sił przeciwnika, które włamały się lub desantowały w głąb terytorium Polski.

Teoria i praktyka wojenna oraz analiza współczesnych przygotowań obronnych wielu państw upoważniają do sformułowania następujących podstawowych wymogów strategii obrony Polski:

1. Wiarygodność siły obronnej Polski - jako główny wymóg strategiczny - oznacza takie przygotowanie obronne narodu, sił zbrojnych i terytorium, które stwarza realne podstawy do skutecznego odstraszania w czasie pokoju oraz skutecznej obrony przed agresją. Zapewnienie wiarygodności obronnej umożliwi ponadto Polsce zawarcie sojuszy obronnych zwiększających jej bezpieczeństwo militarne.
2. Zgodność celów i sposobów obrony z aktualnymi i przyszłymi możliwościami militarnymi i ekonomicznymi Polski.
3. Wielostronność i kompleksowość przygotowań obronnych, zapewniające dostosowanie się do każdej sytuacji militarnej w przyszłości.
4. Pełne wykorzystanie takich atutów obrony własnego terytorium jak możliwość obronnego przygotowania obszaru kraju oraz

zmobilizowania narodu do powszechnego udziału w walce.

5. Zapewnienie możliwości szybkiego manewru i ześrodkowania sił na zagrożonych kierunkach.

Charakter zagrożenia militarne

Zagrożenie militarne Polski może przybrać formę zastraszania militarne bądź agresji zbrojnej. Zastraszanie militarne może obejmować szeroki wachlarz działań - poczynając od rozbudowy sił zbrojnych, poprzez ćwiczenia i przesunięcia wojsk w pobliże granic, aż do zbrojnych naruszeń granic lądowych, powietrznych i morskich oraz gróźb użycia sił zbrojnych.

Charakter agresji zbrojnej określają: sposób przystąpienia do działań wojennych, sposoby prowadzenia działań zaczepnych oraz efektywność bojowa środków rażenia.

Należy zakładać, że podjęcie działań wojennych nastąpi z zaskoczenia w skali operacyjnej, a nawet strategicznej, bez uprzedniej koncentracji sił nad zagrożoną granicą /granicami/. Tego rodzaju zaskoczenie umożliwia posiadanie przez atakującego związków powietrznomanewrowych.

W wyniku zaskoczenia mogą zostać sparaliżowane systemy kierowania państwem i dowodzenia wojskami, zniszczone samoloty na lotniskach i rakiety na wyrzutniach oraz uchwycone z powietrza ważne obiekty i rubieże. Dla przeciwdziałania zaskoczeniu strategicznemu i operacyjnemu już na początku wojny konieczne będzie utrzymywanie w gotowości bojowej sił obrony przeciwlotniczej kraju oraz lądowej obrony ważnych obiektów i rubieży wzdłuż granic i w głębi terytorium.

Powietrzno-lądowy sposób działań zaczepnych oznacza niebezpieczeństwo równoczesnego uderzenia ogniem i wojskami nie tylko na przednią linię obrony, ale również na obiekty i rubieże w jej głębi. Konsekwencją tego może być sparaliżowanie obrony, co umożliwi szybkie wtargnięcie zgrupowań pancerno-zmechanizowanych w głąb kraju oraz udaremnienie manewru odwodów na kierunki uderzenia przeciwnika. W związku z tym powstaje konieczność przygotowania obrony lądowej RP nie tylko wzdłuż granic, ale również w głębi terytorium - nadając jej charakter przestrzenny.

Współczesne i perspektywiczne środki rażenia o charakterze strategiczno-operacyjnym /rakiety samosterujące oraz samoloty myśliwsko-bombowe wyposażone w rakiety i bomby samonaprowadzające/ stwarzają groźbę zniszczenia już w pierwszych atakach najważniejszych elementów systemu obronnego państwa, takich jak: stanowiska kierowania państwem i dowodzenia wojskami, lotniska, przeprawy, węzły łączności oraz wojska w rejonach ze środkowania.

W przypadku wybuchu lokalnych konfliktów zbrojnych, zwłaszcza na tle narodowościowym należy się liczyć, że przeciwnik będzie stosować na szeroką skalę nieregularne formy działań zbrojnych - działania partyzanckie, dywersyjne i terrorystyczne.

Zadania obrony Polski

Z celów i wymogów strategii oraz warunków obrony Polski wynikają zadania obronne na czas pokoju i wojny.

W czasie pokoju dotyczą one przygotowania wiarygodnej siły obronnej zapewniającej skuteczne odstraszenie, a w razie potrzeby - odparcie agresji i obejmują:

1. Opracowanie, a następnie stałe aktualizowanie założeń polityki obronnej i strategii wojennej.
2. Przygotowanie i utrzymywanie w gotowości bojowej wojsk operacyjnych zdolnych skutecznie przeciwstawić się wspólnie z siłami Obrony Regionalnej /Terytorialnej/ uderzeniom potencjalnych przeciwników.
3. Przygotowanie masowej formacji zbrojnej o charakterze terytorialnym - sił Obrony Regionalnej /Terytorialnej/.
4. Przygotowanie obronne narodu, w tym utrzymywanie i wzmacnianie ducha i woli obrony.
5. Przygotowanie obronne terytorium Polski.
6. Przygotowanie obronne gospodarki i innych dziedzin państwa.

W czasie wojny dotyczą one odparcia agresji na dużą skalę w ramach zawczasu przygotowanej strategicznej operacji obronnej i obejmują:

1. Obronę wojsk i strategicznie ważnych obiektów przed uderzeniami lotniczo-rakietowymi.
2. Załamanie bądź odparcie uderzeń zgrupowań wojsk lądowych przeciwnika usiłujących wtargnąć w głąb terytorium Polski.
3. Lokalizację, a następnie rozbicie desantów przeciwnika.
4. W wypadku włamania się zgrupowań przeciwnika w głąb terytorium Polski - równoczesne prowadzenie regularnych działań obronno-

zaczepnych i na masową skalę działań nieregularnych na zajętych przez przeciwnika terytorium dla zatrzymania, a następnie rozbicia bądź wyparcia jego sił poza granice naszego kraju.

Zadania obronne prowadzone dla odparcia lokalnej agresji, realizowane w formie operacji obronno-zaczepnej obejmują:

1. Zatrzymanie, lokalizację, a następnie rozbicie bądź wyparcie poza granice sił przeciwnika.
2. Uchwycenie pozycji stwarzających dogodne warunki dla prowadzenia rozmów pokojowych.

Istota strategii obrony Polski

Państwo polskie, ze względów ekonomicznych oraz ustalonych limitów sił i uzbrojenia, nie jest w stanie utrzymywać podczas pokoju oraz rozwinąć w czasie zagrożenia wojennego regularnej armii o liczebności oraz jakości uzbrojenia porównywalnych z potencjami militarnymi sąsiadów zachodniego i wschodnich. W związku z tym nie będzie mogło przeciwdziałać zagrożeniu militarnemu w formie uderzeń uprzedzających, bitew spotkaniowych, jak również obrony manewrowej.

Tak więc w warunkach polityczno-militarnych Polski dla realizacji celów i zadań obrony konieczne jest przyjęcie strategii obronno-zaczepnej z elementami powszechnej obrony narodowej.^{x/} Strategia ta powinna opierać się na wykorzystaniu do obrony Polski, oprócz armii regularnej, dwóch największych atutów obronnych - powszechnej woli obrony narodu polskiego oraz obronnego przygotowania terytorium.

Atut pierwszy może stać się podstawą do powszechnego i bezpośredniego uczestnictwa całego społeczeństwa w obronie terytorium kraju w ramach sił Obrony Regionalnej /Terytorialnej/, której wstępną koncepcję wypracował Sztab Generalny WP wspólnie z GIOT i dowództwami OW. Będą to formacje o charakterze powszechnym i terytorialnym, wzorowane na podobnych z okresu wojny obronnej 1939 r. /siły Obrony Narodowej/, które wypełniały chlubnie zadania bojowe w składzie regularnych dywizji wojska polskiego lub w ścisłym z nimi współdziałaniu. Chodzi o wykorzystanie w siłach Obrony Regionalnej /Terytorialnej/ przeszkolonych żołnierzy rezerwy w wieku do 50 lat, których zasoby wynoszą blisko 4 mln.

Współcześnie pewnym wzorem dla tworzenia i funkcjonowania tego rodzaju formacji są siły o podobnym przeznaczeniu tworzone

x/ Załącznik nr 3.

w takich państwach jak np.: Szwecja i Szwajcaria.

Uzbrojenie całości sił Obrony Regionalnej /Terytorialnej/ w nowoczesne, efektywne a zarazem tanie, przenośne środki walki /takie jak np.: broń maszynowa, granatniki ppanc., wyrzutnie rakiet plot. oraz miny/ umożliwi im w składzie lub we współdziałaniu z oddziałami i związkami wojsk operacyjnych - przy wykorzystaniu doskonałej znajomości terenu oraz jego odpowiednim przygotowaniu - prowadzenie skutecznej walki zarówno z siłami desantów, jak i z siłami pancerno-zmechanizowanymi. Siły Obrony Regionalnej /Terytorialnej/ użyte będą na całym terytorium, zarówno do działań regularnych i obrony obiektów w głębi, jak też do działań nieregularnych na obszarach opanowanych przez agresora.

Z kolei przygotowanie obronne terytorium Polski obejmować będzie: wykonanie stałych ukryć dla strategicznie i operacyjnie ważnych elementów kierowania państwem i dowodzenia wojskami oraz dla środków walki /samoloty, wyrzutnie rakietowe/; wykonanie półstałych ukryć dla wojsk i środków walki w rejonach koncentracji oraz na planowanych rubieżach i w rejonach obronnych; stworzenie gotowego do alarmowego uruchomienia w wypadku agresji /na sygnał lub samodzielnie/ systemu masowych zapór inżynieryjnych i niszczeń wzdłuż granic i w głębi kierunków zagrożenia uderzeniami wojsk lądowych; umocnianie strategicznie ważnych punktów i obiektów /przeprawy graniczne, porty, lotniska itp./; przygotowanie do obrony miast i miejscowości położonych wzdłuż granic oraz w głębi na zagrożonych kierunkach.

Tak zarysowaną koncepcję obrony Polski wskazane byłoby nazwać strategią przygotowanej, powszechnej obrony narodowej. Przygotowanej, gdyż polega na realizacji zawczasu kompleksu przedsięwzięć obronnych, powszechnej - gdyż opiera się na wykorzystaniu wszystkich posiadanych zasobów ludzkich i materialowych.

Istotą strategii przygotowanej, powszechnej obrony narodowej jest zespolenie działań wojsk operacyjnych z siłami Obrony Regionalnej /Terytorialnej/ w uporczywej i aktywnej obronie przed wtargnięciem zgrupowań powietrzno-łądowych przeciwnika w głąb terytorium Polski w oparciu o zawszasu wyznaczone i przygotowane rubieże, strefy i rejony obrony.

System rubieży, stref i rejonów obrony x/

Podstawą przygotowania obronnego Polski jest wyznaczenie - stosownie do celów i zadań obrony oraz warunków terenowych - systemu rubieży, stref i rejonów obrony. Umożliwi to "dowiązanie" przygotowań obronnych i działania wojsk w obronie do warunków terenu. Równocześnie wyznaczenie, a następnie przygotowanie systemu rubieży, stref i rejonów obrony - to stworzenie swego rodzaju infrastruktury obronnej Polski jako koniecznego warunku skutecznej obrony przed uderzeniem przeważających sił agresora.

Rubieże strategiczne w obronie Polski, w odróżnieniu od struktury obrony Układu Warszawskiego, są wyznaczone nie według schematu przestrzennego, ale w myśl dążenia do maksymalnego wykorzystania walorów obronnych obszaru naszego kraju jako podstawowej szansy skutecznego przeciwstawienia się uderzeniu przeważających sił agresora. Na rubieżach tych skoncentrowane zostaną przygotowania obronne oraz siły i środki podczas bitwy obronnej. Przełamanie lub utrata strategicznej rubieży obronnej w warunkach obrony Polski oznaczać może radykalne jej osłabienie, a nawet załamanie.

x/ Załącznik nr 5.

Pierwsze strategiczne rubieże obrony - zachodnia i wschodnia - oparte są na rzekach granicznych i innych przeszkodach naturalnych oraz miejscowościach w pasach przygranicznych wraz z przygotowanym zawczasu do uruchomienia systemem masowych zapór i niszczeń.

Drugie strategiczne rubieże obrony oparte są:

- zachodnia - na NYSIE KŁODZKIEJ, środkowym odcinku ODRY, terenach leśnisto-jeziornych wzdłuż linii: SULECHÓW, ZBASZYN, MIĘDZYRZEC, GORZÓW, WAŁCZ, SZCZECINEK, MIASTKO, ŚLUPSK. Teren leśnisto-jeziorny od GORZOWA poprzez Pojezierze Myśliborskie i Drawskie do KOŁOBRZECU może stanowić wartościową, pośrednią rubież obrony;
- wschodnia - na środkowej i dolnej WIŚLE, a od południa na DUNAJCIE. Znaczne oddalenie tej rubieży na odcinku: WARSZAWA - GDĄSK od pierwszej rubieży wskazuje na celowość wyznaczenia pośredniej rubieży obrony wzdłuż BUGO-NARWI, dolnego odcinka NARWI, OSTROŁĘKI, PISZU i Wielkich Jezior Mazurskich.

Strategiczne strefy obrony - zachodnia i wschodnia - obejmują terytorium Polski od granicy państwowej do tylnej granicy drugiej rubieży obrony. W strefach tych zostanie skupiony główny wysiłek przygotowania i prowadzenia operacji obronnych.

— Między rubieżami obronnymi celowo jest wyznaczyć i przygotować rubieże ryglowe, ogólnie w oparciu o równoleżnikowe odcinki rzek. W strefie zachodniej będą to: dolny odcinek WARTY, ODRA na odcinku SULECHÓW, ujście NYSY ŁUŻYCKIEJ, Bory Dolnośląskie, pasmo Sudetów; w strefie wschodniej: dolny odcinek BUGU, dolny odcinek WIEPRZA i Pojezierze Włodawskie, dolny odcinek SANU z przyległymi obszarami leśnymi oraz pasmo Bieszczad i Beskidu Niskiego.

Strategiczne rejony obrony stanowiąc będą przygotowane do obrony obszary na podejściach do następujących miejscowości:

Na kierunku zachodnim: SZCZECIN, STARGARD, KOSTRZYN, GORZÓW, ŚWIEBODZIN, ŻARY, ŻAGAŃ, ZGORZELEC, LEGNICA, WROCŁAW.

Na kierunku wschodnim: AUGUSTÓW, BIAŁYSTOK, OLSZTYN, OSTROŁĘKA, WARSZAWA, SIEDLCE, LUBLIN, CHEŁM, ZAMOŚĆ, PRZEMYSŁ, RZESZÓW.

Wymienione rejony będą przygotowywane do obrony i bronione przez miejscowe siły Obrony Regionalnej /Terytorialnej/ przy wsparciu wojsk operacyjnych.

W operacyjnych planach obrony zostaną wyznaczone rejony obrony i obiekty /głównie mosty/ o znaczeniu operacyjnym.

Centralny Obszar Strategiczny stanowiąc będzie terytorium Polski znajdujące się między tylnymi granicami drugiej rubieży obrony. W obszarze tym dyslokowane będą siły Odwołu Naczelnego Dowódcy, główna część sił Powietrznych oraz miejscowe siły Obrony Regionalnej /Terytorialnej/, a także - w przyszłości - główne składy materiałowe. Równocześnie na obszarze tym przygotowane będzie zaplecze logistyczne dla wojsk działających w strategicznych strefach obrony oraz linie komunikacyjne dla manewru wojsk operacyjnych z jednego kierunku strategicznego na drugi.

Nadmorską rubież obrony stanowiąc będą przygotowane do obrony przeciwdesantowej przez siły Obrony Regionalnej /Terytorialnej/ i Marynarki Wojennej rejony portów i miast w pasie nadmorskim. Równocześnie wyznaczone tam będą i przygotowane rubieże ogniowe dla oddziałów i związków taktycznych przewidywanych do manewru na wybrzeże celem wzmocnienia obrony przeciwdesantowej.

Południową rubież obrony stanowiąc będą przygotowane do obrony przez siły Obrony Regionalnej /Terytorialnej/ i oddziały piechoty górskiej rejony blokujące przejścia przez Karpaty i Sudety.

Dyslokacja pokojowa i strategiczne ugrupowania
obronne sił zbrojnych x/

Stosownie do celów, zadań i warunków obrony Polski pożądane będzie proporcjonalne rozmieszczenie głównej części ZT wojsk lądowych w dwóch strategicznych strefach obrony - zachodniej i wschodniej /lub dwóch "półpierścieniach" - wschodnim i zachodnim szerokości 100-150 km każdy/. Natomiast siły odwodu naczelnego dowódcy /OND/ oraz siły powietrzne, a także główne składy materiałowe powinny być rozlokowane w Centralnym Obszarze Strategicznym.

W aktualnej dyslokacji największą dysproporcję w stosunku do potrzeb stanowi brak związków taktycznych wojsk lądowych wzdłuż środkowej i północnej części granicy wschodniej. W najbliższych latach względy ekonomiczne prawdopodobnie nie pozwolą na zmianę dyslokacji wojsk operacyjnych. Stąd też dla zamknięcia istniejącej luki niezbędne jest, na wypadek zagrożenia agresją ze wschodu, zaplanowanie manewru ZT wojsk lądowych, a w najbliższym czasie zorganizowanie gęstej sieci formacji sił Obrony Regionalnej /Terytorialnej/ oraz przygotowanie tymi siłami do alarmowego uruchomienia systemu masowych zapór i niszczeń.

W sytuacji zagrożenia wojennego na dużą skalę na jednym z kierunków obrony następowałoby rozwinięcie sił zbrojnych w strategiczne ugrupowanie obronne.

Ugrupowanie obronne tworzyłyby następujące elementy:

Pierwszy rzut strategiczny, który stanowiłyby dwa korpusy armijne /KA/ z okręgów wojskowych /OW/ broniących bezpośrednio kierunku strategicznego wraz z siłami Obrony Regionalnej /Tery-

x/ Załączniki nr 6 i 7.

torialnej/ znajdującymi się w strefie obrony. Rzut ten tworzyłby ugrupowanie obronne obsadzając całą pierwszą rubież obrony /lub jej części/, rubieże ryglowe i rejony obrony.

Drugi rzut strategiczny, który zostałby utworzony przez manewr ZT dwóch KA z nie zagrożonego kierunku na drugą rubież obroną, a w razie potrzeby - manewr części sił również na rubież pośrednią lub rubieże ryglowe. W skład tego rzutu wchodziłyby również siły Obrony Regionalnej /Terytorialnej/ rozwinięte na drugiej rubieży obrony lub innych rubieżach obsadzonych przez wojska operacyjne tego rzutu.

Strategiczny odwód naczelnego dowódcy, który stanowiłyby wojska rozlokowane w Centralnym Obszarze Strategicznym w składzie: co najmniej jednego ZT wojsk lądowych, związku /oddziałów/ powietrznomanewrowego /tzw. siły szybkiego reagowania/ oraz związków i oddziałów rodzajów wojsk. Związki i oddziały wchodzące w skład odwodu pozostawałyby w gotowości do manewru.

Rzut osłony strategicznej, który stanowiłyby siły Obrony Regionalnej /Terytorialnej/, znajdujące się poza strefą obrony zagrożonego kierunku strategicznego; siły Marynarki Wojennej i wojsk lądowych wydzielone do obrony wybrzeża oraz siły wojsk operacyjnych wydzielone do obrony przejść przez Karpaty i Sudety.

Ugrupowanie sił Obrony Powietrznej i Lotnictwa.

Ugrupowanie sił Marynarki Wojennej.

Sposób prowadzenia strategicznej operacji obronnej x/

Myślą przewodnią strategicznej operacji obronnej jest uporczywa obrona przed wtargnięciem powietrzno-lądowych zgrupowań przeciwnika w zawczasu przygotowaną, strategiczną strefę obrony, z równoczesnym prowadzeniem obrony przeciwdesantowej i przeciwlotniczej na całym terytorium oraz manewrem wojsk operacyjnych i Odwołu Naczelnego Dowódcy na kierunek uderzenia przeciwnika.

W wypadku przełamania przez przeciwnika na jednym z kierunków strategicznej rubieży obrony należy prowadzić - w oparciu o rubież ryglowe i drugą strategiczną rubież obrony oraz samodzielne rejony obrony - bitwę obronną, będącą połączeniem regularnej obrony z prowadzonymi na masową skalę działaniami nieregularnymi na terenie zajęтым przez przeciwnika. Celem tej bitwy w jej pierwszym etapie jest związanie i uwikłanie sił przeciwnika w rozlicznych walkach oraz ich osłabienie i ostateczne zatrzymanie.

Równocześnie należy przeprowadzić manewr siłami drugiego rzutu i Odwołu Naczelnego Dowódcy na drugą strategiczną rubież obrony /rubież ryglowe/ dla wzmocnienia obrony lub wykonania przeciwuderzeń. W razie powodzenia przeciwuderzeń w drugim etapie bitwy obronnej - przejść do przeciwnatarcia celem ostatecznego rozbicia lub wyparcia z terytorium Polski zgrupowań przeciwnika.

x/ Załączniki nr 8 i 9.

10. PRZYGOTOWANIE OBRONNE TERYTORIUM POLSKI

Możliwość wykorzystania walorów obronnych i przygotowanie obronne terytorium kraju jest największym atutem obronnym Polski, stwarzającym szansę na skuteczne przeciwstawienie się wielokrotnie przeważającym siłom ewentualnego agresora.

Współcześnie, w związku z radykalnym wzrostem precyzji i siły uderzeń lotniczo-rakietowych, znaczenie obronnego przygotowania terytorium dla zachowania zdolności i gotowości bojowej sił zbrojnych nie tylko nie zmalało, w porównaniu z okresem II wojny światowej, ale w przygotowaniach obronnych nabrało priorytetowego znaczenia /przykładem może być budowa ukryć i umocnień w Niemczech, ZSRR, Szwecji, Szwajcarii i innych państwach/.

Przygotowanie obronne terytorium Polski powinno obejmować:

1. Wykonanie podziemnych ukryć dla strategicznie i operacyjnie ważnych elementów kierowania państwem i dowodzenia wojskami oraz dla środków walki, takich jak wyrzutnie rakietowe, samoloty itp. /wg danych szwajcarskich koszt wykonania podziemnego ukrycia na samolot wynosi 10-20% jego ceny/.
2. Przygotowanie do alarmowego uruchomienia przez siły obrony regionalnej /terytorialnej/ systemu masowych zapór i niszczeń wzdłuż granic i w głębi kierunków obrony. Powinien on być powiązany z zaplanowanymi i przygotowanymi pozycjami obrony lub rubieżami ogniowymi /koszt min ppanc produkcji polskiej potrzebnych do osiągnięcia wzdłuż granicy wschodniej nasycenia linii obrony ppanc zaporami minowymi takiego jak w początkowym okresie obrony pod Kurskiem jest zbliżony do ceny samolotu /jednego! / F16, tj. wynosi 20-25 mln dolarów/.

3. Umocnienie strategicznie i operacyjnie ważnych obiektów i rubieży wzdłuż granic i w głębi kraju /przez wykonanie stałych i półstałych schronów dla żołnierzy oraz ukryć dla ciężkich środków ogniowych, a także przygotowanie do ustawienia zapór i wykonania niszczeń/. Zagadnienie umocnień jest ujęte w "Regulaminie walki wojsk lądowych ..." /Szkol.636/85 pkt.448 s.297/ i brzmi następująco: "Rejony umocnione mogą być tworzone w celu osłony odcinków granicy państwowej, w tym również morskiej, na najbardziej prawdopodobnych i dostępnych kierunkach natarcia nieprzyjaciela oraz szczególnie ważnych rejonów i obiektów w głębi kraju".
4. Przygotowanie dróg i przepraw /w tym zapasowych/ na planowanych kierunkach manewru wojskami.

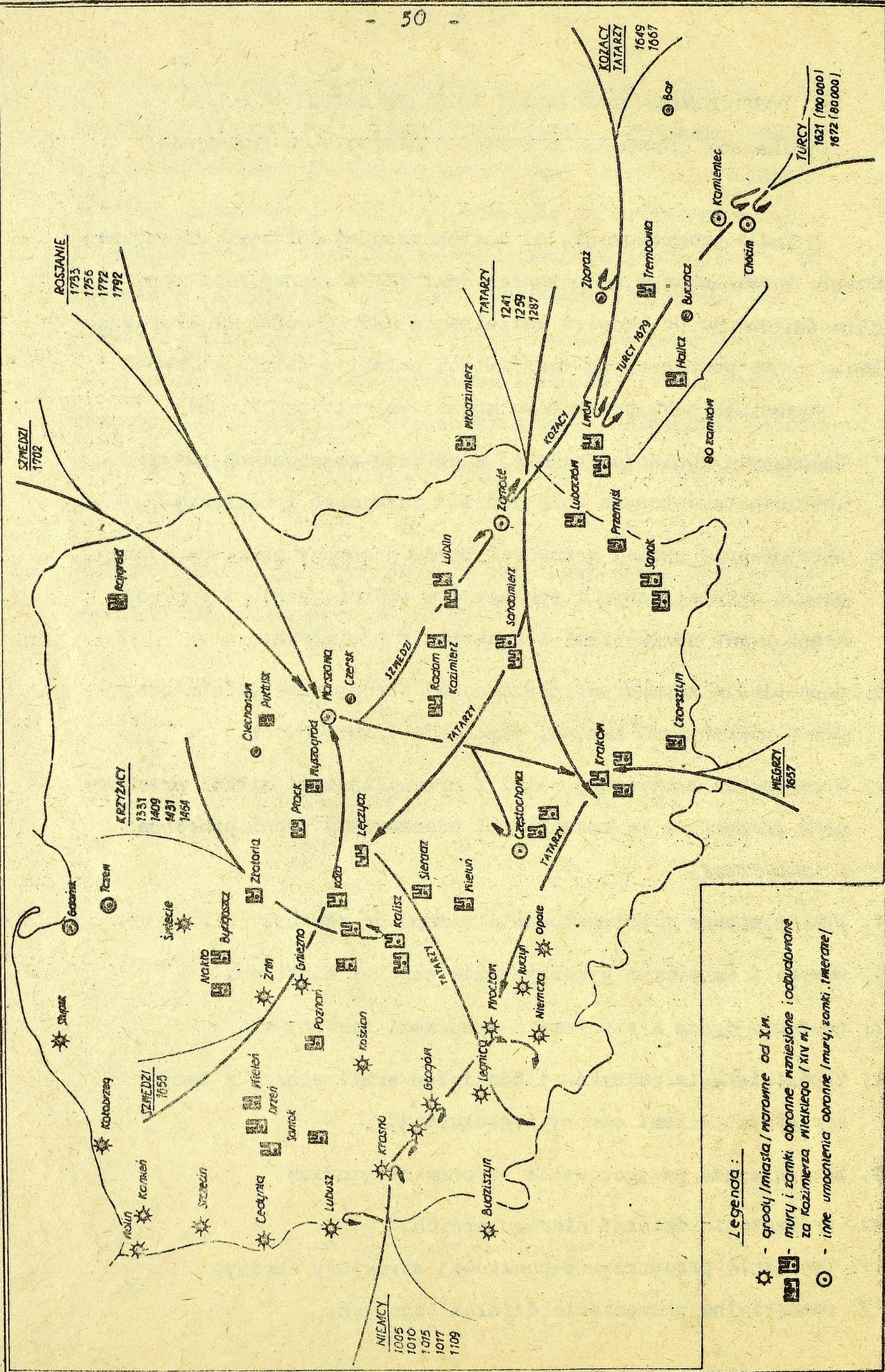
11. POSTULOWANE WŁAŚCIWOŚCI POLSKIEJ SZTUKI WOJENNEJ

/wynikające głównie z przewagi potencjalnych agresorów/

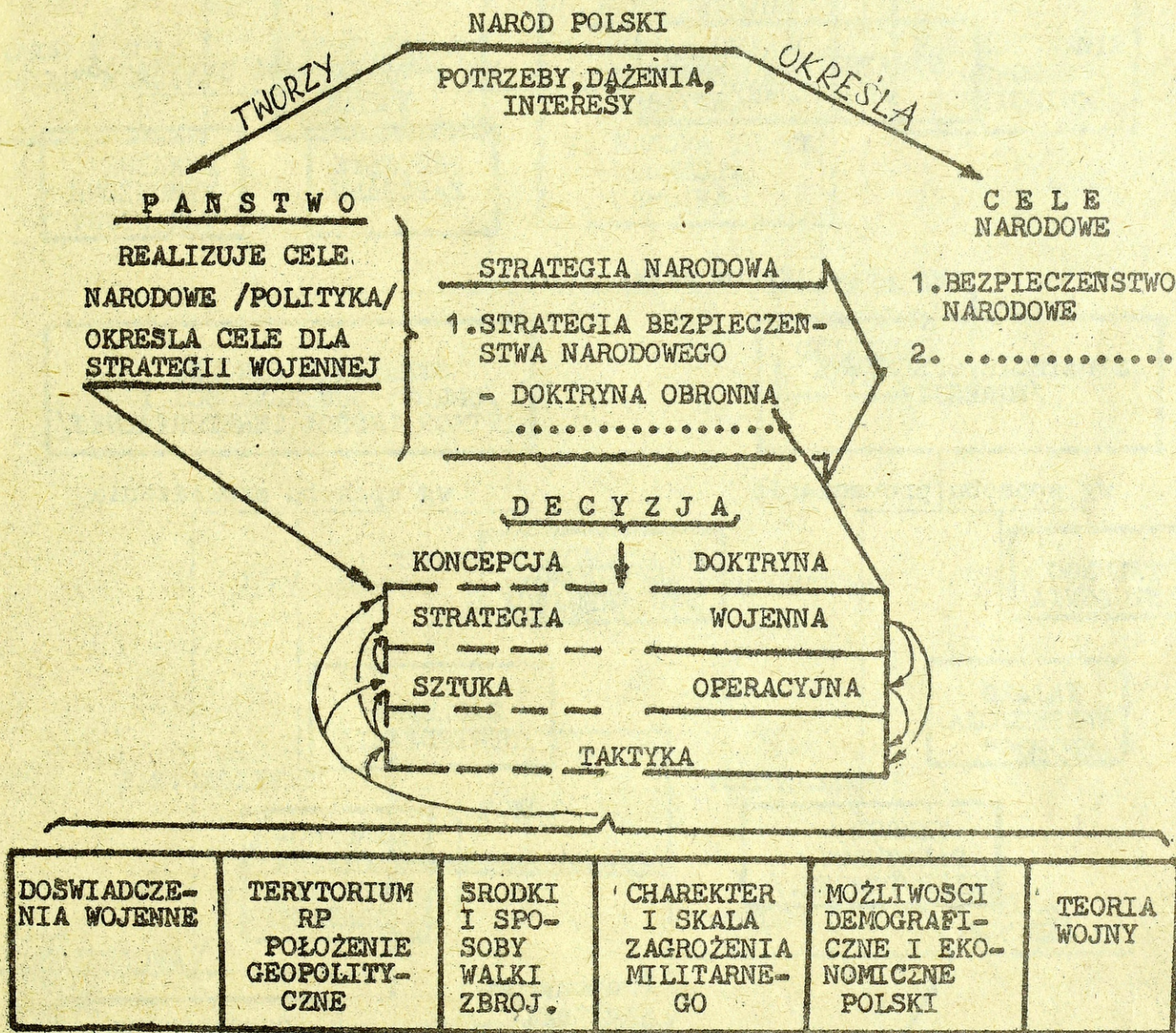
W fazie przechodzenia od dotychczasowej doktryny ofensywnej Układu Warszawskiego do polskiej doktryny obronnej niezbędne jest pilne wdrożenie do procesu kształcenia kadr dowódczych oraz szkolenia wojsk podstawowych właściwości polskiej sztuki wojennej.

Sygnalnie jako podstawowe można wymienić takie, jak:

1. Zachowanie zdolności bojowej w obliczu zmasowanych uderzeń lotniczo-rakietowych /nie dać się zaskoczyć i zniszczyć/.
2. Utrzymywanie stałej gotowości bojowej obrony obiektów o znaczeniu strategicznym i operacyjnym wzdłuż granic i w głębi kraju przed uderzeniami i desantem z powietrza.
3. Zapewnienie skutecznej powszechnej obrony przeciwlotniczej przed uderzeniami rakiet, samolotów i śmigłowców.
4. Prowadzenie skutecznej walki z przeważającymi siłami przeciwnika /zwłaszcza ze zmasowanymi uderzeniami broni pancernej i lotnictwa/.
5. Wykorzystanie i przygotowanie terenu do obrony.
6. Masowe i manewrowe wykorzystanie zapór i niszczeń.
7. Łączenie ognia z zaporami i warunkami terenowymi.
8. Współdziałanie związków i oddziałów armii stałej z terytorialnymi siłami obrony regionalnej.
9. Wcześniejsze przygotowanie obronne terytorium.
10. Prowadzenie działań nieregularnych.
11. Tworzenie przestrzenno-punktowej struktury obrony.
12. Samodzielne prowadzenie działań bojowych.

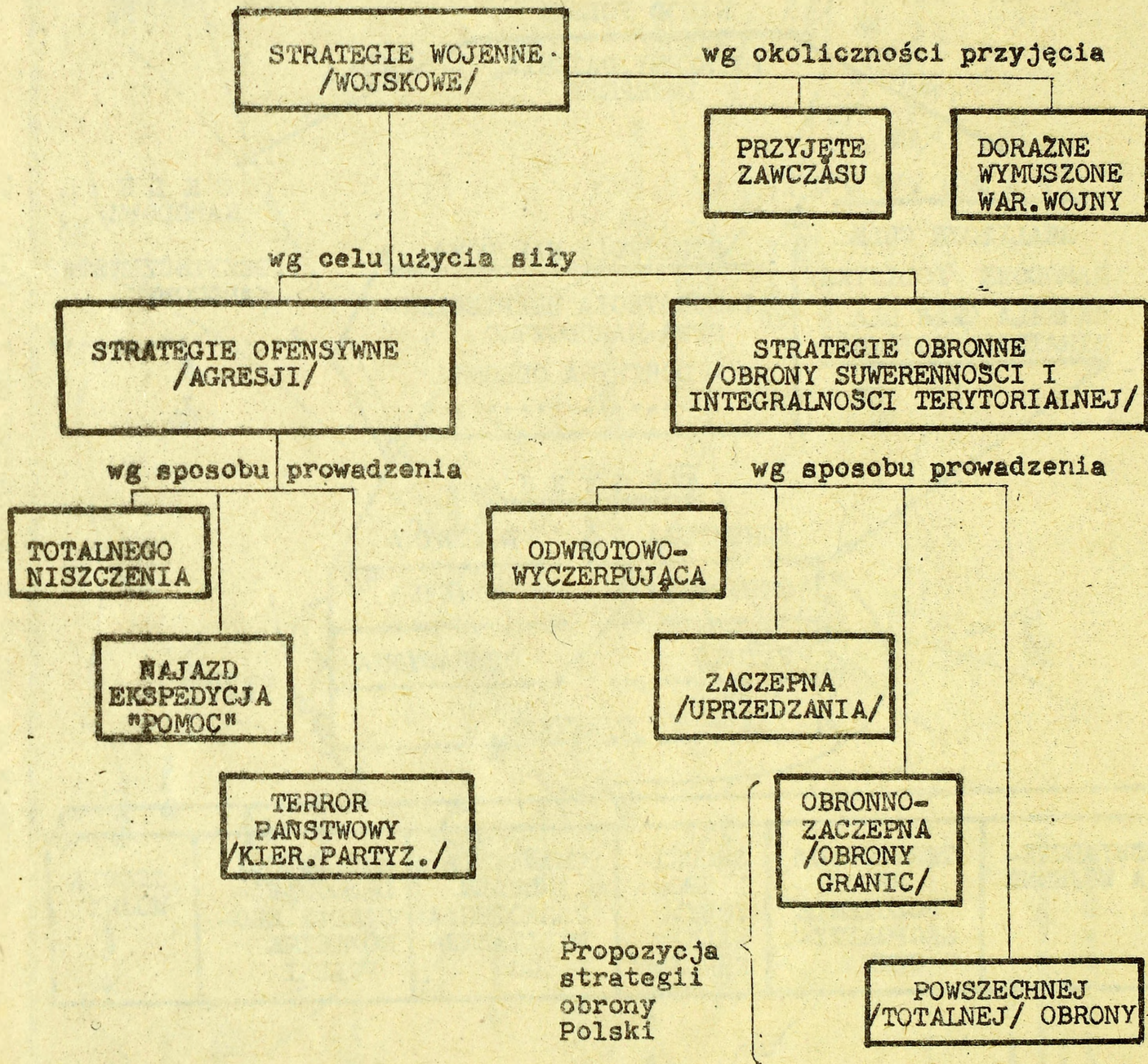

PROCES TWORZENIA STRATEGII WOJENNEJ POLSKI

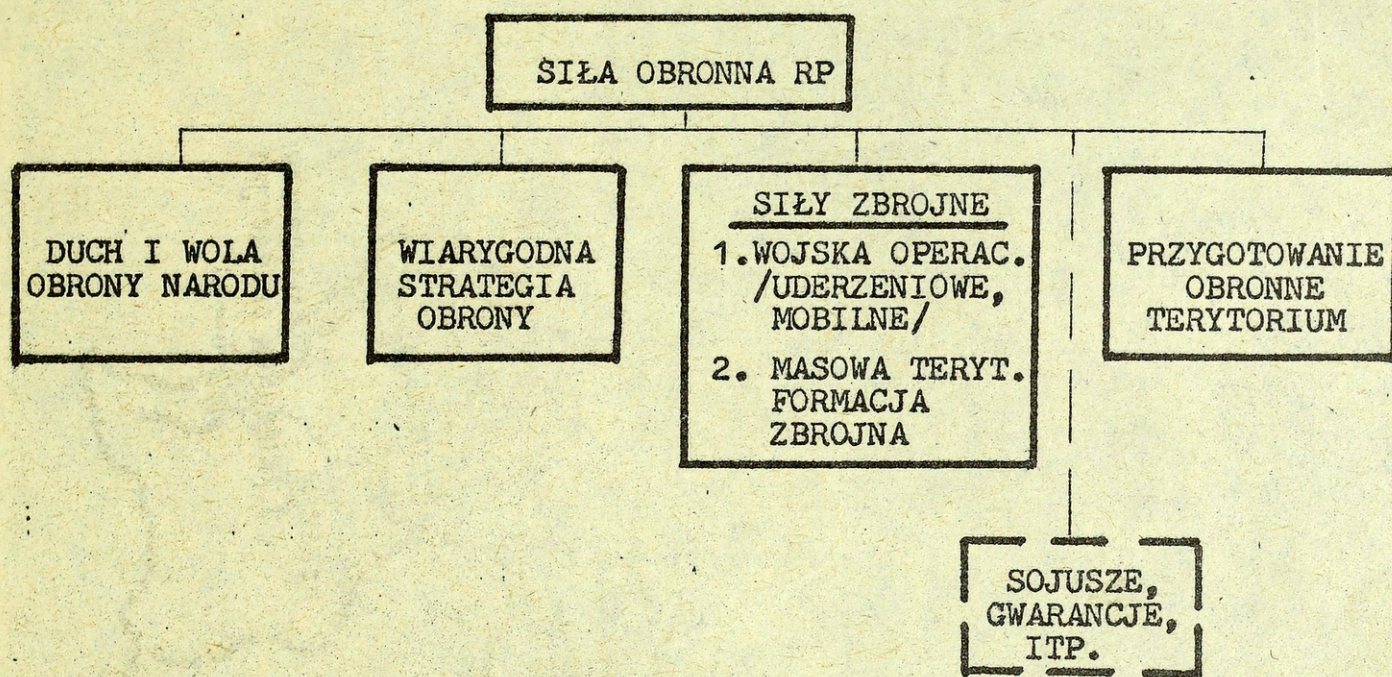

PODSTAWY /WARUNKI, MOŻLIWOSCI, SPOSOBY/

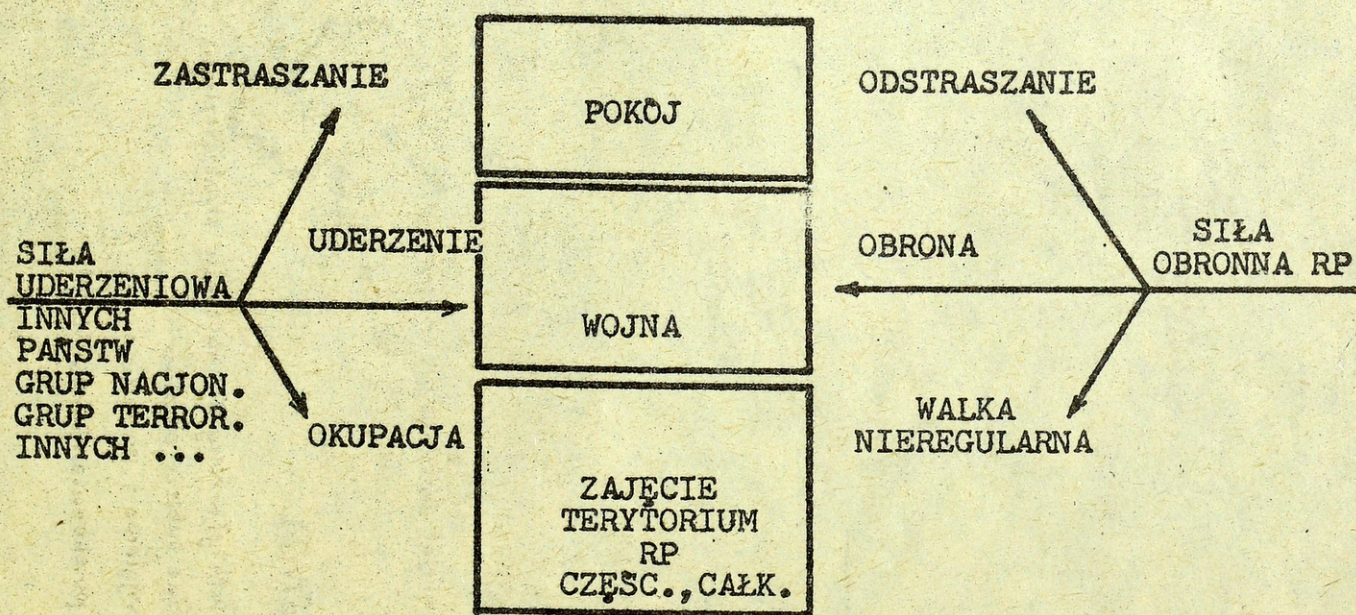
MIEJSCE PROPONOWANEJ STRATEGII WOJENNEJ POLSKI
W CAŁOKSZTAŁCIE STRATEGII WOJENNYCH PAŃSTW

STRUKTURA SIŁY OBRONNEJ POLSKI

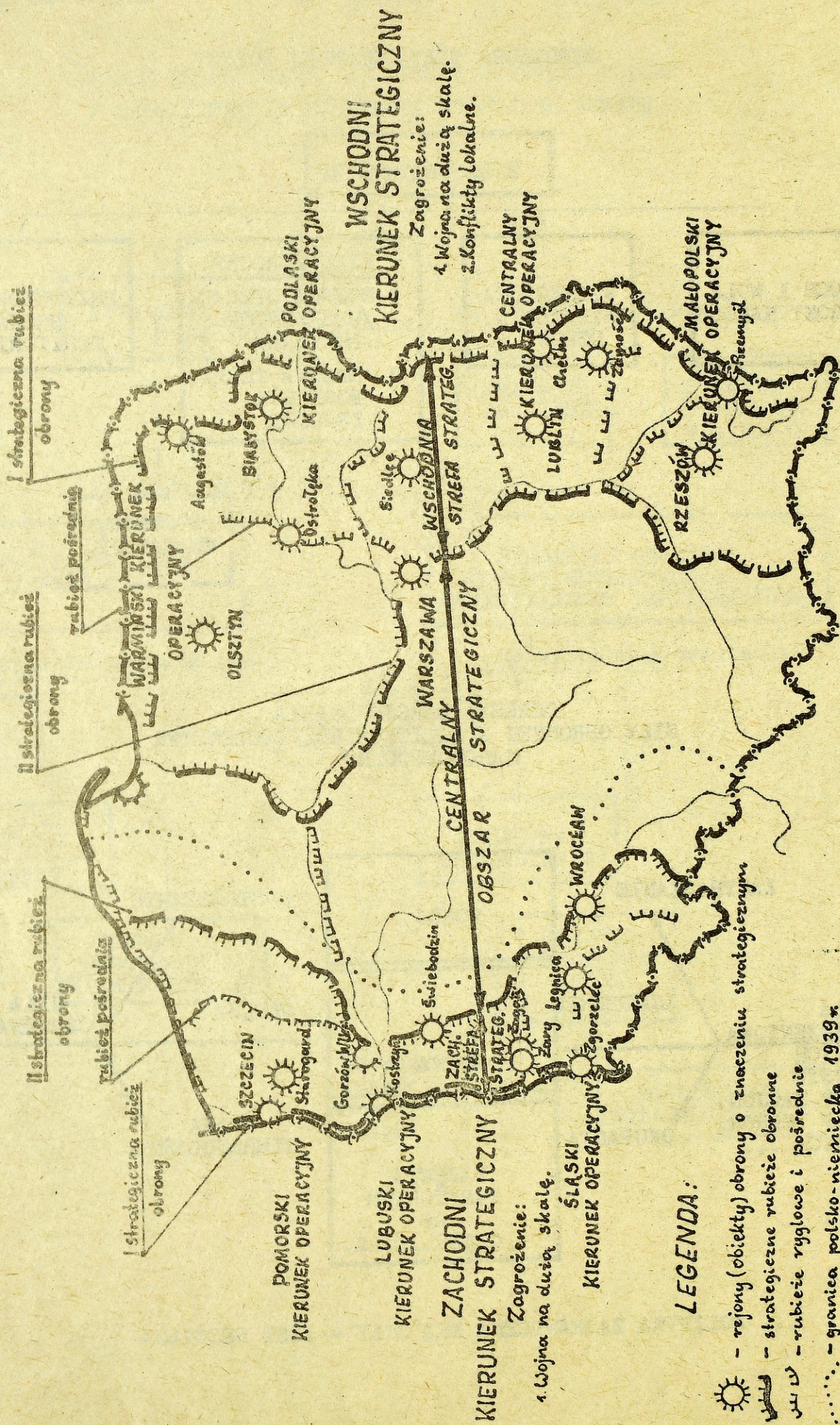

OKRESY FUNKCJONOWANIA SIŁY OBRONNEJ W POLITYCE BEZPIECZENSTWA NARODOWEGO RP

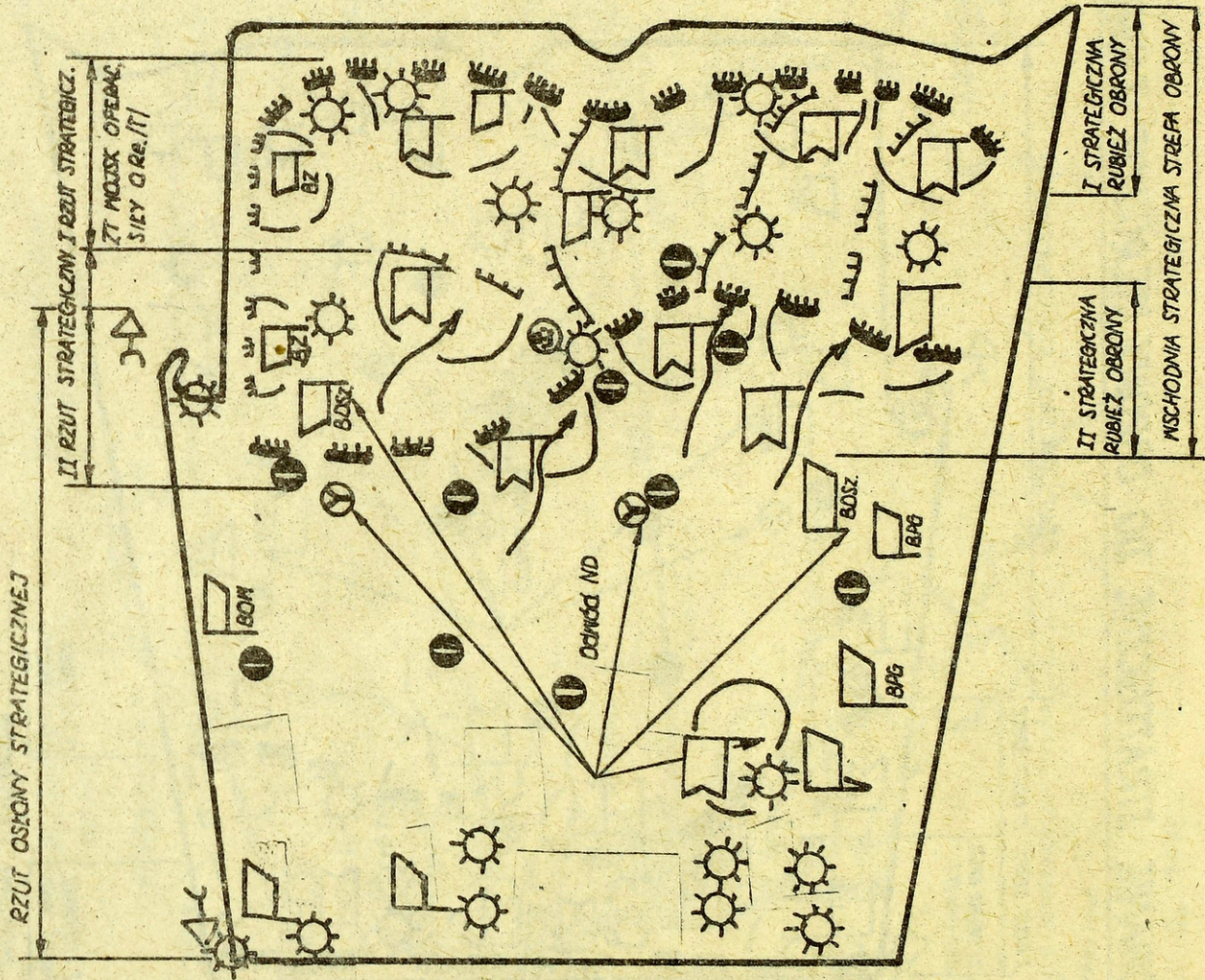

... POLITYKA ZAGRANICZNA BEZ SIŁY - JEST BEZSILNA

SYSTEM RUBIEŻY, STREF I REJONÓW OBRONY

UGRUPOWANIE STRATEGICZNE DO OBRONY KIERUNKU WSCHODNIEGO /norient/

WSCHODNI
KIERUNEK STRATEGICZNY

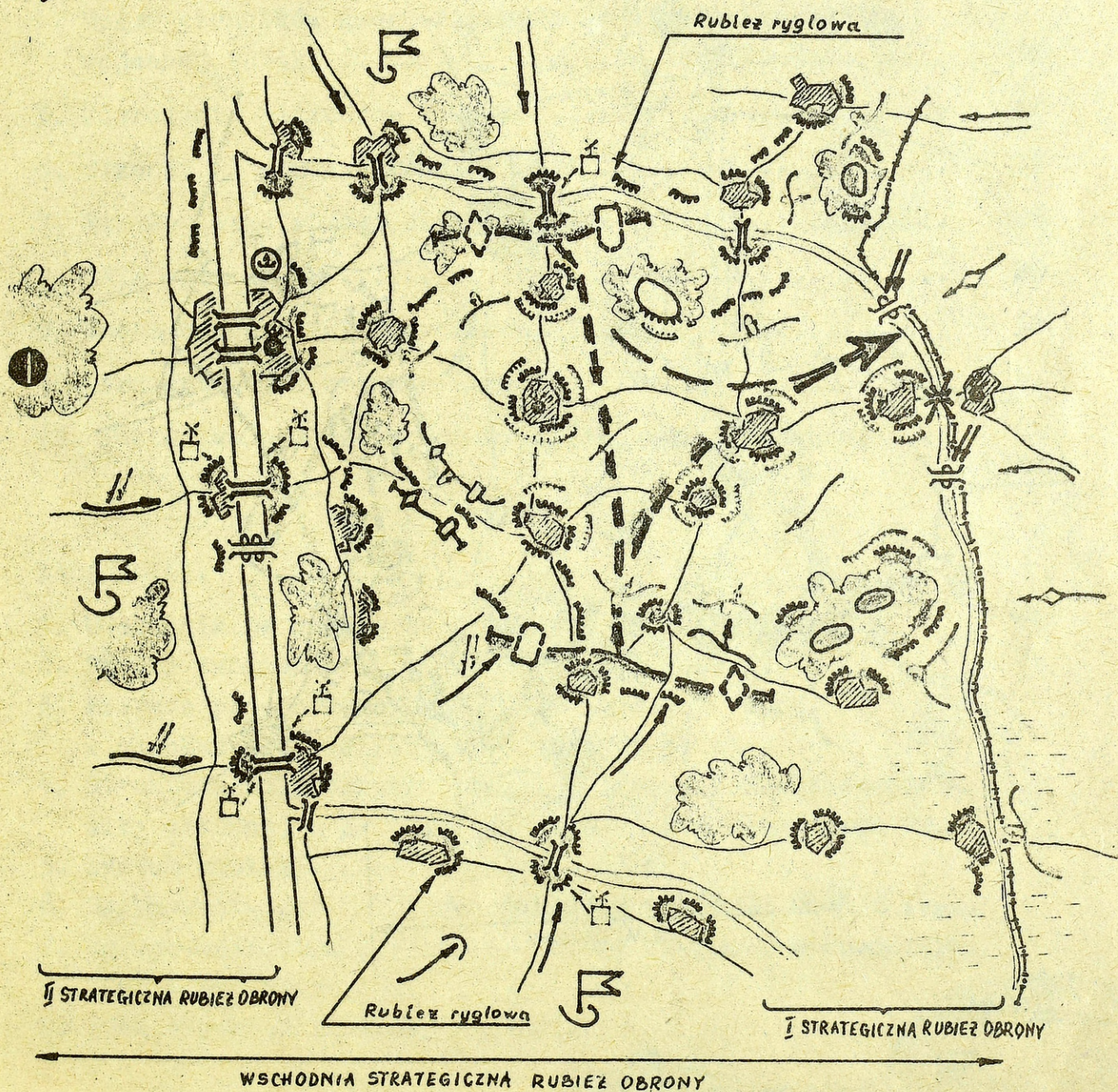
LEGENDA

- Rubieże obrony strategicznej
- Rubieże pośrednie i r. główne
- Rejony obrony strategicznej
- Wanem IT do wschodniej strefy obrony z zachodniej SO
- SO Re. IT/

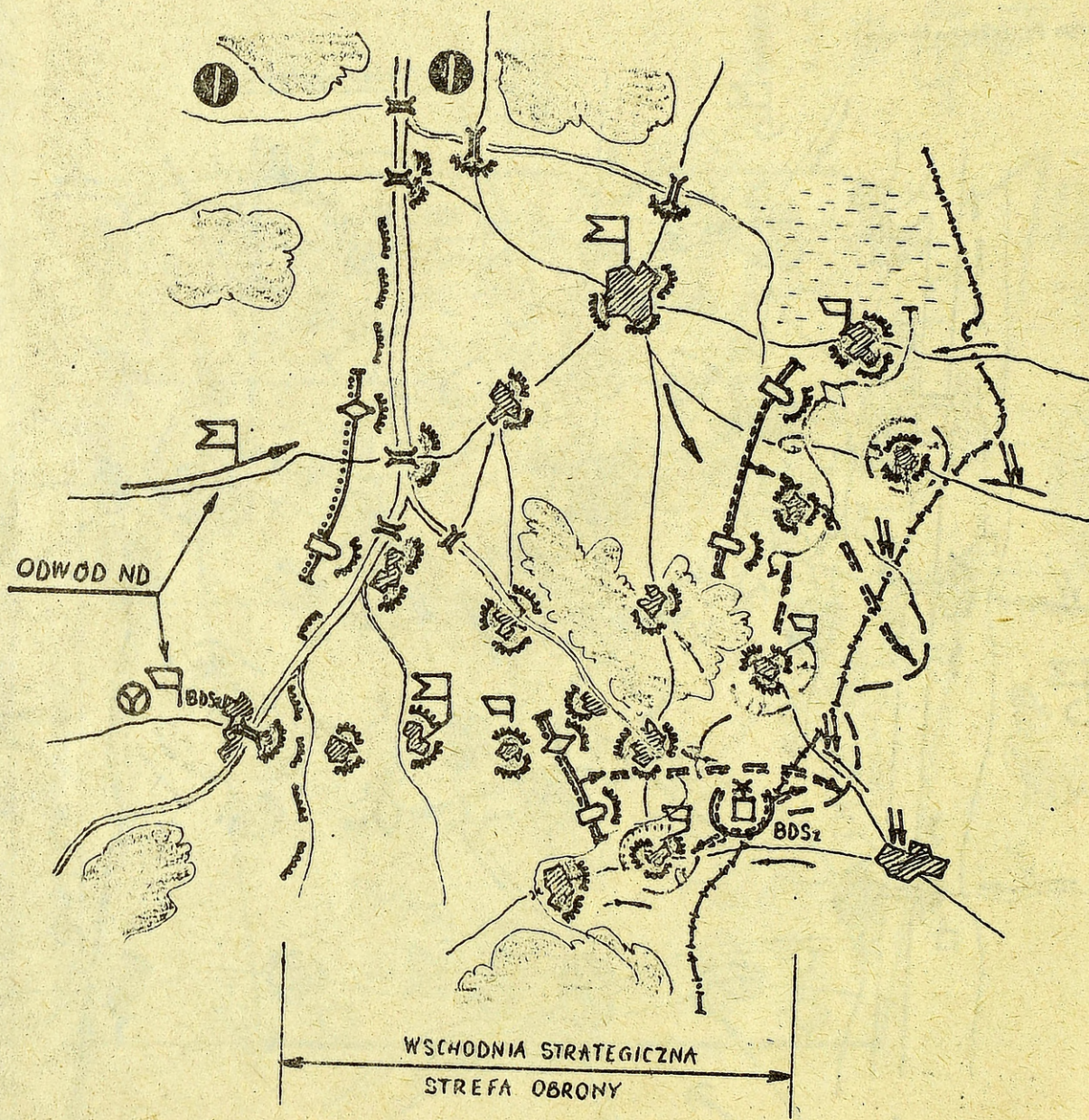
IDEA BITWY OBRONNEJ
W KONGEPCJI PRZYGOTOWANEJ Powszechnej OBRONY NARODOWEJ
/wariant/

LEGENDA:

- Miejscowości bronione siłami ORe /i/
- Przeciwuderzenie
- Przeciwnatarcie

IDEA ODPARCIA LOKALNEJ AGRESJI
/wariant/

LEGENDA:

- Brygady Obrony Regionalnej /Terytorialnej/
- Miejscowości bronione siłami ORe /T/

SPIS TRESCI

	Strona
Wprowadzenie	3
1. Pojęcie polskiej strategii wojennej	4
2. Rola siły obronnej w zapewnieniu bezpieczeństwa narodowego	6
3. Wnioski z doświadczeń wojennych Polski	9
4. Wpływ czynników geograficznych na kształt strategii wojennej Polski	12
5. Zagrożenie militarne Polski	17
6. Słabości i atuty obronne Polski	20
7. Strategiczne wymogi obrony Polski	26
8. Siła obronna RP	29
9. Koncepcja strategiczna obrony Polski.....	32
10. Przygotowanie obronne terytorium Polski	47
11. Postulowane właściwości polskiej sztuki wojennej	49

ZAŁĄCZNIKI:

1. Uderzenia na Polskę i jej obrona od X - XVIII w.
2. Proces tworzenia strategii wojennej Polski.
3. Miejsce proponowanej strategii wojennej Polski
w całokształcie strategii wojennych państw.
4. Struktura siły obronnej Polski. Okresy funkcjonowania
siły obronnej w polityce bezpieczeństwa narodowego RP.
5. System rubieży, stref i rejonów obrony.
6. Ugrupowanie strategiczne do obrony kierunku zachodniego.
7. Ugrupowanie strategiczne do obrony kierunku wschodniego.
8. Idea bitwy obronnej.
9. Idea odparcia lokalnej agresji.

Wydrukowano w 50 egz.
Egz. nr 1-50 Bibl. Gł. DZN
Wyk. Zespół Ofic.
Druk G.K. dnia 28.11.91r.
Druk AON nr pf-1017/WW
Korekta autorska.

~~3232~~